

Camping Westerholt te Ambt Delden

- Quicksan flora en fauna in het kader van de Wet natuurbescherming -

Opdrachtgever	Stichting Twickel
Datum veldbezoek	16 augustus 2019
Kenmerk rapport	Q2019.100- Quicksan flora en fauna Camping Westerholt te Ambt Delden
Datum rapport	12 januari 2020
Versie	V 1.0
Auteur	ing. J.M. de Wever

EcoTierra-ecologisch adviesbureau

Postadres: Margijnenenk 12, 7415 JZ Deventer

Bezoekadres: Engelenburgstraat 57, 7391 MV Twello

www.ecotierra.nl

info@ecotierra.nl

0570-597418

Draagvlak voor natuur is de basis voor natuurbescherming

Dit rapport is vervaardigd op verzoek van de opdrachtgever en is zijn eigendom. Niets uit dit rapport mag worden vervaelvoudigd en/of openbaar gemaakt worden d.m.v. druk, fotokopie, digitale kopie of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de opdrachtgever hierboven aangegeven. EcoTierra- ecologisch adviesbureau is niet aansprakelijk voor gevolgschade, alsmede voor schade welke voortvloeit uit toepassingen van de resultaten van werkzaamheden of andere gegevens verkregen van EcoTierra- ecologisch adviesbureau; opdrachtgever vrijwaart EcoTierra- ecologisch adviesbureau voor aanspraken van derden in verband met deze toepassing.

INHOUDSOPGAVE

SAMENVATTING

1 INLEIDING	6
1.1 AANLEIDING	6
1.2 DOELSTELLING	6
1.3 VOLLEDIGHEID ONDERZOEK	6
1.4 GELDIGHEIDSDUUR RAPPORT	7
2 ONDERZOEKSOPZET	8
2.1 BRONNENONDERZOEK	8
2.2 VELDBEZOEK	8
3 PLANGEBIED EN BEOOGDE INGEPEN	8
3.1 PLANGEBIED	9
3.2 GEWENSTE TOEKOMSTIGE SITUATIE EN VOORGENOMEN INGEPEN	14
4 BEVINDINGEN ONDERZOEK	15
4.1 BEVINDINGEN BRONNENONDERZOEK	15
4.2 BEVINDINGEN VELDONDERZOEK	16
5 EFFECTENBEOORDELING	21
5.1 EFFECTEN BESCHERMDE GEBIEDEN/ HOUTOPSTANDEN	21
5.2 EFFECTEN SOORTEN	21
6 CONCLUSIE EN VRIJBLIJVEND ADVIES	26
6.1 CONCLUSIE	26
6.2 VRIJBLIJVEND ADVIES	27

BIJLAGEN

1. Waarnemingen
2. Wettelijk kader
3. Lijst beschermde soorten
4. Jaarrond beschermde nesten in Overijssel
5. Literatuurlijst

SAMENVATTING

In opdracht van Stichting Twickel heeft EcoTierra- ecologisch adviesbureau op de Camping Westerholt te Ambt Delden (gemeente Hof van Twente) een quickscan flora en fauna uitgevoerd in het kader van de Wet natuurbescherming (Wnb). Het onderzoek heeft zich met name op de soortenbescherming en beperkt op het gebiedsbeschermingsdeel van de wet (Natura2000) gericht. Tevens is kort bekeken of er gevolgen te verwachten zijn door bijvoorbeeld situering in of nabij het Natuurnetwerk Nederland.

Het plangebied ligt in het buitengebied van Ambt Delden en betreft de voormalige camping Westerholt, gelegen aan de Almelsestraat 26.

De initiatiefnemer is voornemens de camping te herontwikkelen. De gewenste inrichting was tijdens het veldbezoek nog niet bekend. Ten tijde van onderhavig schrijven is er al iets concreter bekend wat de toekomstige inrichting zal worden. Echter, de uiteindelijke invulling, wijze van uitvoering en tijdspad was ten tijde van onderhavig schrijven ook nog niet bekend.

Zover bekend zijn de aanwezige stacaravans en worden de gebouwen/ infrastructuur geamoveerd. Er zullen 5 clusters met verschillende soorten woningen worden gerealiseerd. Tevens zal er een erf worden gecreëerd met de receptie, horeca, speeltuin en dergelijke. Er zullen eveneens 3 'follies' worden geplaatst. Het overige deel van het plangebied zal natuurlijk worden ingericht, onder andere door het realiseren van bloemrijk grasland/ hooiland en een boomweide. In dit kader zullen diverse bomen/ groenstructuren worden gerooid. Het is echter niet bekend in welke mate en welke bomen/ groenstructuren. Er zal geen oppervlaktewater worden gedempt.

Onderhavige quickscan is gebaseerd op een bronnenonderzoek en een veldbezoek. Het veldbezoek heeft op 16 augustus 2019 plaatsgevonden.

De camping ligt buiten de begrenzing van het Natuurnetwerk Nederland (NNN). De provincie hanteert geen externe werking als het gaat om het NNN, de Nee-tenzij toets is derhalve niet aan de orde.

Het plangebied is niet gelegen binnen een straal van 9.000 meter van een Natura2000-gebied. Er zal derhalve geen rechtstreekse aantasting (veroorzaakt door bijvoorbeeld licht, trillingen, geluid of menselijke aanwezigheid) of indirecte aantasting door bijvoorbeeld verdroging plaatsvinden op soorten die voor omliggende Natura2000-gebieden zijn aangewezen. Thema's als en vermeting/ verzuring (stikstof) vallen niet onder de reikwijdte van onderhavige quickscan flora en fauna.

Er worden in het kader van de voorgenomen ingrepen mogelijk bomen gekapt. In welke mate en welke bomen zullen worden gekapt en of het onderdeel 'houtopstanden' van de Wet natuurbescherming in dat kader van toepassing is zal nader moeten worden bepaald (houtopstand is gedefinieerd als een eenheid van bomen of struiken met een oppervlakte van ten minste 1.000 m² of een rijbeplanting die meer dan 20 bomen omvat en die buiten de begrenzing is gelegen van 'bebouwde kom Wnb'.)

Omdat tijdens het veldbezoek nog niet bekend was wat de daadwerkelijke plannen waren is het plangebied globaal onderzocht. Dit houdt in dat niet elke boom grondig is bekeken op bijvoorbeeld holtes, scheuren, nesten en dergelijke en dat niet bij elke struik of stapel stenen naar beschermde soorten en/of verblijfplaatsen van deze soorten is gezocht. De gebouwen zijn zo grondig mogelijk bekeken, zover toegankelijk en bereikbaar.

In de toetsing zal onderscheid worden gemaakt tussen de gevolgen en vervolgacties die op basis van de huidige kennis over de beoogde ingrepen en inrichting zeker zijn en tussen de vervolgacties die mogelijk noodzakelijk zijn. Dat laatste hangt af van de exacte ingrepen, planning en dergelijke, zoals welke bomen en struiken daadwerkelijk gekapt of gerooid gaan worden, welke delen op de schop gaan of welke delen mogelijk ingepast gaan worden.

Voor toelichting bij de conclusies dient hoofdstuk vijf geraadpleegd te worden.

Op basis van het uitgevoerde onderzoek kan worden geconcludeerd dat er in de onderzochte situatie procedurele gevolgen zijn.

- Er dient een ontheffing Wnb (soorten) te worden aangevraagd voor de aangetroffen dwergvleermuis.

Nadere onderzoeken die zeker uitgevoerd dienen te worden op basis van de huidige beschikbare gegevens van het project.

- Vleermuizen
- Steenmarter (tijdens vleermuizen en met cameraval)
- Huiswaluw (tijdens vleermuizen)
- Huismus
- Planten (check voor/ tijdens andere nadere onderzoeken)

Bomencheck. Er dient gekeken te worden of eventueel te kappen bomen geschikt zijn voor/ in gebruik zijn door:

- Ransuil
- Bosuil
- Roofvogels
- Eekhoorn
- Boombewonende vleermuizen

Nader onderzoek dat mogelijk dient plaats te vinden. Het betreft hier maatwerk en is afhankelijk van veel factoren, zoals de daadwerkelijke ingrepen, de uitkomst van de bomencheck, planning, fasering en dergelijke.

- Ransuil
- Bosuil
- Roofvogels
- Eekhoorn
- Boombewonende vleermuizen
- Foerageergebied vleermuizen
- Hazelworm
- Levendbarende hagedis
- Kleine marterachtigen
- Egel

1 INLEIDING

In opdracht van Stichting Twickel heeft EcoTierra- ecologisch adviesbureau op de Camping Westerholt te Ambt Delden (gemeente Hof van Twente) een quickscan flora en fauna uitgevoerd in het kader van de Wet natuurbescherming (Wnb). Het onderzoek heeft zich met name op de soortenbescherming en beperkt op het gebiedsbeschermingsdeel van de wet (Natura2000) gericht. Tevens is kort bekeken of er gevolgen te verwachten zijn door bijvoorbeeld situering in of nabij het Natuurnetwerk Nederland.

1.1 Aanleiding

De initiatiefnemer is voornemens de camping te herontwikkelen. De gewenste inrichting was tijdens het veldbezoek nog niet bekend. Ten tijde van onderhavig schrijven is er al iets concreter bekend wat de toekomstige inrichting zal worden. Echter, de uiteindelijke invulling, wijze van uitvoering en tijdspad was ten tijde van onderhavig schrijven ook nog niet bekend.

Zover bekend zijn de aanwezige stacaravans en worden de gebouwen/ infrastructuur geamoveerd. Er zullen 5 clusters met verschillende soorten woningen worden gerealiseerd. Tevens zal er een erf worden gecreëerd met de receptie, horeca, speeltuin en dergelijke. Er zullen eveneens 3 'follies' worden geplaatst. Het overige deel van het plangebied zal natuurlijk worden ingericht, onder andere door het realiseren van bloemrijk grasland/ hooiland en een boomweide. In dit kader zullen diverse bomen/ groenstructuren worden gerooid. Het is echter niet bekend in welke mate en welke bomen/ groenstructuren. Er zal geen oppervlaktewater worden gedempt.

In verband met de Wet natuurbescherming (Wnb) is het noodzakelijk om voorafgaande aan ruimtelijke ingrepen en inrichting te toetsen of de geplande activiteiten geen negatief effect hebben op beschermde plant- en/of diersoorten en leefgebieden.

1.2 Doelstelling

Het doel van onderhavige quickscan is inzicht geven of de voorgenomen activiteiten een overtreding van de vigerende natuurwetgeving tot gevolg hebben.

Om dit inzicht te verkrijgen worden de volgende vragen beantwoord;

- zijn er binnen het plangebied beschermde dier- en plantsoorten aangetroffen en/of worden deze verwacht?
- wat is de juridische status van deze soorten?
- hebben de voorgenomen activiteiten een (significant) negatief effect op deze soorten?
- ligt het plangebied in of nabij beschermde natuurgebieden, zoals het NNN of Natura2000-gebieden?
- wat zijn de gevolgen en dienen er (mitigerende) maatregelen genomen te worden?
- dient er een nader onderzoek uitgevoerd te worden?
- dient er een ontheffing aangevraagd te worden?

1.3 Volledigheid onderzoek

Een quickscan is een momentopname en kan slechts in beperkte mate uitsluitel geven over de aan- of afwezigheid van soorten. Het kan voorkomen dat soorten niet worden waargenomen tijdens het veldbezoek. Aan de hand expert-judgement en bekende

ecologische principes zal een inschatting worden gemaakt over het wel of niet voor kunnen komen van beschermde plant- en diersoorten. Verder is de quickscan geen veldinventarisatie. Veldinventarisaties omvatten meerdere opnamerondes die seizoensgebonden zijn en volgens standaardmethoden worden uitgevoerd. Tevens betreft het onderzoek geen Voortoets zoals gevraagd kan worden bij ligging nabij een Natura2000-gebied.

In onderhavige situatie betreft het echt een quickscan, een globale scan welke weergeeft wat er in potentie kan voorkomen op de locatie. Omdat tijdens het veldbezoek nog niet bekend was wat de daadwerkelijke plannen waren is het plangebied globaal onderzocht. Dit houdt in dat niet elke boom grondig is bekeken op bijvoorbeeld holtes, scheuren, nesten en dergelijke en dat niet bij elke struik of stapel stenen naar beschermde soorten en/of verblijfplaatsen van deze soorten is gezocht. De gebouwen zijn zo grondig mogelijk bekeken, zover toegankelijk en bereikbaar.

1.4 Geldigheidsduur rapport

Afhankelijk van de aangetroffen soorten is de rapportage drie of vijf jaar geldig. Voor Habitatrichtlijnsoorten en vogels met een jaarrond beschermd dient maximaal drie jaar als geldigheidsduur te worden gehanteerd met als voorwaarde dat er weinig (fysieke) veranderingen hebben plaatsgevonden in het plangebied.

2 ONDERZOEKSOPZET

In onderhavige quickscan is de locatie gescreend op de aanwezigheid van beschermde plant- en diersoorten. Er is gestart met een bronnenonderzoek en vervolgens is de locatie bezocht.

2.1 Bronnenonderzoek

Alvorens het terrein is bezocht zijn diverse (digitale) verspreidingsatlassen geraadpleegd. De waarnemingen zijn gedaan tussen 2014 en 2019. Hierdoor is indicatief een beeld verkregen of er streng en strikt beschermde soorten voorkomen in het kilometer-/uurhok waarin het plangebied is gelegen.

Diverse kaarten (waaronder Natura2000, NNN en het Natuurbeheerplan) van de provinciale site Atlas van Overijssel zijn geraadpleegd in augustus 2019 en januari 2020.

De door de opdrachtgever aangeleverde documenten zijn bestudeerd. Het document 'Westerholt, Presentatie concept voorlopig ontwerp', SOM= dient als basisdocument voor de quickscan.

Tevens is het document 'Brochure Soortenbescherming in Overijssel Bunzing, egel, hermelijn en wezel' Provincie Overijssel, december 2019 bestudeerd.

2.2 Veldbezoek

Het plangebied is op 16 augustus 2019 overdag bezocht. Ten tijde van het veldbezoek was het zonnig en licht bewolkt bij een temperatuur van rond de 24°C.

Het gehele plangebied was ten tijde van het veldbezoek vrijwel geheel toegankelijk, met uitzondering van enkele stacaravans en zolders van opstallen. Tijdens het onderzoek is een beheerder van het terrein geïnterviewd.

Tijdens het veldonderzoek is zoveel mogelijk concrete informatie verzameld met betrekking tot de aan- of afwezigheid van beschermde soorten (zicht- en geluidswaarnemingen, sporenonderzoek naar de aanwezigheid van pootafdrukken, graafsporen, nesten, holen, uitwerpselen, haren en dergelijke).

Het onderzoek is uitgevoerd door een ecooloog (J.M. de Wever) met een relevante HBO-opleiding en ruime ervaring met het uitvoeren van quickscans. Tevens worden door de ecooloog diverse relevante cursussen gevolgd, symposia en congressen bezocht en diverse vakbladen en nieuwsbrieven gelezen om de laatste ontwikkelingen te volgen. De onderzoeker is in het bezit van diverse certificaten, waaronder 'Zorgvuldig handelen Flora- en faunawet, ruimtelijke ontwikkeling en inrichting, niveau 4. IPC Groene Ruimte (door Stadswerk erkend certificaat)' en 'diersporen voor ecologen' (Weylin Tracking).

3 PLANGEBIED EN BEOOGDE INGREPEN

In dit hoofdstuk zijn de onderzoekslocatie en de voorgenomen activiteiten beschreven. Op onderstaande afbeelding is het plangebied weergegeven waarbinnen de activiteiten daadwerkelijk plaatsvinden.

3.1 Plangebied

Het plangebied ligt in het buitengebied van Ambt Delden en betreft de voormalige camping Westerholt, gelegen aan de Almelsestraat 26. De camping is ongeveer 7 hectare groot. Op de camping zijn diverse opstallen, zoals de receptie, een boerderij, een kantine, sanitair gebouwen, schuren, maar ook een zwembad en een tennisbaan aanwezig. Ten tijde van het veldbezoek waren nog maar enkele stacaravans aanwezig, het overige deel van de 182 stacaravans was reeds geamoveerd. De voormalige staplaatsen waren ten tijde van het veldbezoek begroeid met planten en jonge bomen. Door het gehele park zijn bomen, struiken en hagen aanwezig.

De directe omgeving bestaat uit bos en agrarische percelen.

Afbeelding 1: Situering plangebied (bron: Atlas van Overijssel, luchtfoto zomer 2018).

Foto's: Indrukken plangebied. De te amoveren opstallen (opstal 1).

Foto's: Indrukken plangebied. De te amoveren opstallen (opstal 2).

Foto's: Indrukken plangebied. De te amoveren opstallen (opstal 3).

Foto's: Indrukken plangebied. De te amoveren opstallen (opstal 4).

Foto's: Indrukken plangebied. De te amoveren opstallen (opstal 5 en 6)

Foto's: Indrukken plangebied. De te amoveren opstallen.

Foto's: Indrukken plangebied.

Foto's: Indrukken plangebied.

Foto's: Indrukken plangebied.

Foto's: Indrukken plangebied.

Foto's: Indrukken plangebied.

Foto's: Indrukken directe omgeving.

3.2 Gewenste toekomstige situatie en voorgenomen ingrepen

De initiatiefnemer is voornemens de camping te herontwikkelen. De gewenste inrichting was tijdens het veldbezoek nog niet bekend. Ten tijde van onderhavig schrijven is er al iets concreter bekend wat de toekomstige inrichting zal worden. Echter, de uiteindelijke invulling, wijze van uitvoering en tijdspad was ten tijde van onderhavig schrijven ook nog niet bekend.

Zover bekend zijn alle stacaravans ten tijde van onderhavig schrijven geamoveerd. De overige opstallen, de tennisbaan, het zwembad en mogelijk delen van de infrastructuur zullen later worden geamoveerd. Er zullen 5 clusters met verschillende soorten woningen worden gerealiseerd. Tevens zal er een erf worden gecreëerd met de receptie, horeca, speeltuin en dergelijke. Er zullen eveneens 3 'follies' worden geplaatst. Het overige deel van het plangebied zal natuurlijk worden ingericht, onder andere door het realiseren van bloemrijk grasland/ hooiland en een boomweide. In dit kader zullen diverse bomen/ groenstructuren worden gerooid. Het is niet bekend in welke mate en welke bomen en groenstructuren. Er zal geen oppervlaktewater worden gedempt. Tevens is niet exact bekend welke ingrepen zullen plaatvinden op het overige terrein.

Afbeelding 2: Gewenste situatie (bron: Presentatie concept voorlopig ontwerp, 14 oktober 2019).

De ingrepen vinden plaats in het kader van ruimtelijke inrichting of ontwikkeling van gebieden.

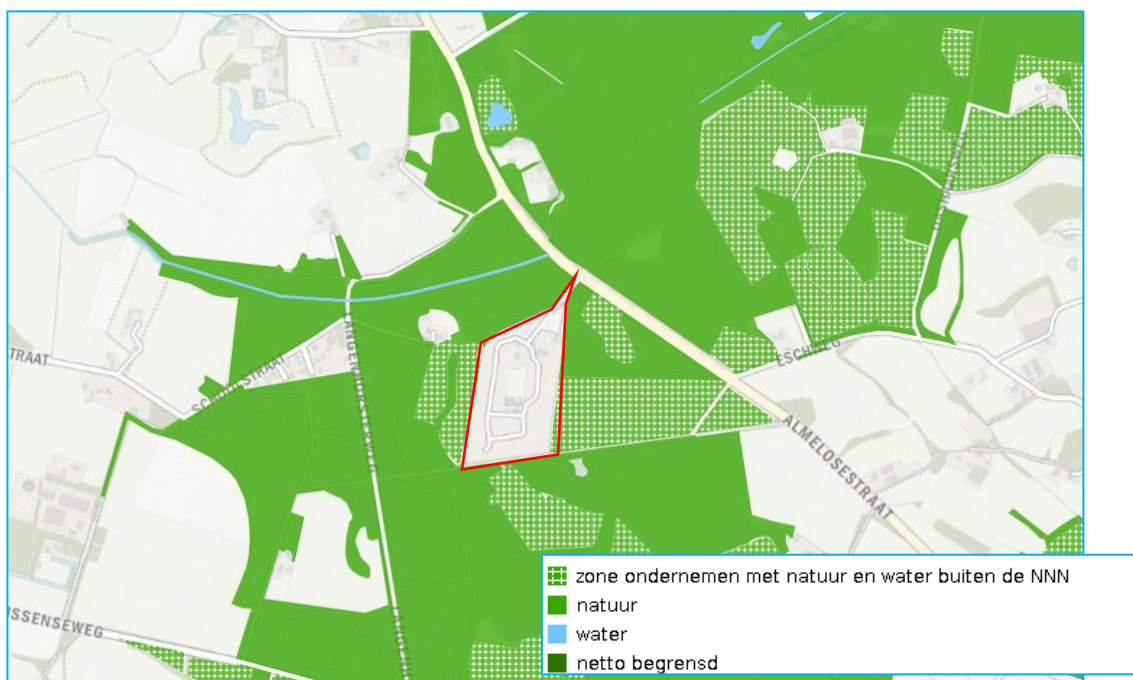
4 BEVINDINGEN ONDERZOEK

Hieronder worden de bevindingen van het bronnenonderzoek en vervolgens de bevindingen van het veldonderzoek besproken.

4.1 Bevindingen bronnenonderzoek

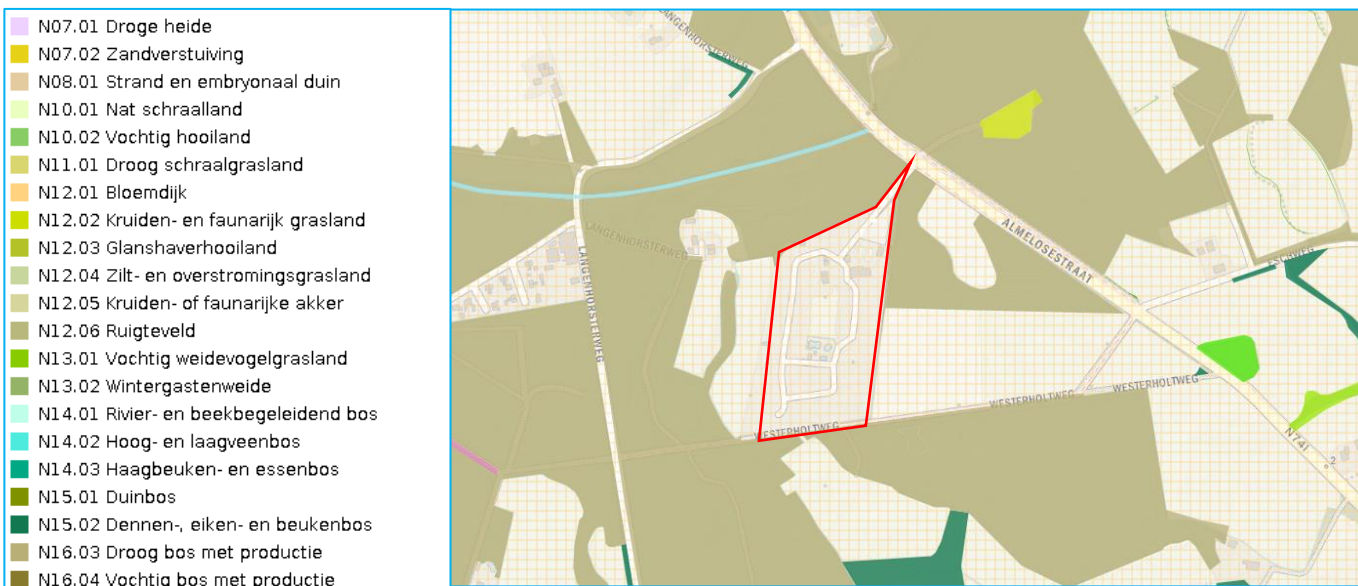
Volgens de geraadpleegde bronnen (betreft vaak bronnen die met kilometer- of uurhokken werken) kunnen er in de omgeving soorten (niet uitputtend opgesomd en relevant voor plangebied) als eekhoorn, das, steenmarter, boommarter, bunzing, wezel, gewone, ruige en kleine dwergvleermuis, laatvlieger, gewone grootoorvleermuis, watervleermuis, franjestaart, rosse vleermuis, huismus, roek, ransuil, bosuil, steenuil, kerkuil, buizerd, havik, sperwer, boomvalk, zwarte specht, kleine en grote bonte specht, groene specht, hazelworm en levendbarende hagedis voorkomen.

In de databases van de provincie is af te lezen dat het plangebied niet is gelegen in het Natuurnetwerk Nederland (NNN). Wel is de camping omringt door het NNN.

Afbeelding 3: Ligging plangebied t.o.v. het NNN (bron: Atlas van Overijssel).

Het plangebied heeft geen Natuurbeheertypen meegekregen in het vigerende Natuurbeheerplan. Het omringende bos heeft het beheertype 'N16.03 Droog bos met productie'.

Afbeelding 4: Beheertypen binnen plangebied Natuurbeheerplan 2020 (bron: Atlas van Overijssel).

Er liggen geen Natura2000-gebieden binnen een straal van 9.000 meter.

4.2 Bevindingen veldonderzoek

Omdat er tijdens het veldbezoek nog niet bekend was wat de daadwerkelijke plannen waren is het plangebied globaal onderzocht. Dit houdt in dat niet elke boom grondig is bekeken op bijvoorbeeld holtes, scheuren en nesten en dergelijke en dat niet bij elke struik of stapel stenen naar beschermde soorten en/of verblijfplaatsen van deze soorten is gezocht. De gebouwen zijn zo grondig mogelijk bekeken, zover toegankelijk en bereikbaar. In bijlage 1 zijn de belangrijkste/ duidelijkste waarnemingen weergegeven.

Flora

Beschermde flora is niet aangetroffen op de camping. Veel van de soorten zijn aangeplant (voormalige tuinen en erfafscheidingen). Er zijn onder andere eik, berk, conifeer, heder, beuk, kastanje, lijsterbes, vlinderstruik, dag koekoeksbloem, grote teunisbloem, zwarte nachtschade, duizendknoop, paardenbloem, zevenblad, doornappel, klapproos, muskuskaasjeskruid, kleeftkruid en dergelijke aanwezig. Tevens is de invasieve exoot Japanse duizendknoop waargenomen op diverse plekken.

Vogels

Tijdens het veldbezoek zijn diverse vogelsoorten waargenomen, waaronder koolmees, houtduif, gaai ekster, pimpelmees, roodborst, vink, huismus, merel, huiszwaluw, buizerd (auditief) en grote bonte specht (auditief). Soorten kunnen gemist zijn door de vele struiken en bomen op het terrein.

Er zijn tijdens het veldbezoek geen jaarrond beschermde nesten van roofvogels waargenomen in de bomen op het campingterrein. Wel is er een plukplek aanwezig van havik/ sperwer. Tevens zijn er geen geschikte holtes aangetroffen voor soorten als bosuil. In de opstallen is gezocht naar sporen (veren, braakballen, fecaliën en dergelijke) die wijzen op de aanwezigheid van uilen, zoals steen- en kerkuil. Dergelijke sporen zijn niet aangetroffen. Er zijn tevens geen braakballen waargenomen die kunnen duiden op de aanwezigheid van ransuil.

Er zijn in de kantine/ het horecagebouw (opstal 2 pagina 10) wel grotere “flatsen” fecaliën aangetroffen, maar geen verdere sporen die duiden op de aanwezigheid van uilen. Wel zijn daar duivennesten aanwezig.

De huismus is auditief waargenomen tijdens het veldbezoek. In diverse opstallen, waaronder opstal 1 (pagina 10) en opstal 4 (pagina 11) lijken geschikte verblijfplaatsen voor deze soort aanwezig. Het betreffen veelal de opstallen met dakpannen en beschot daarachter.

Foto's: Geschikte daken voor holenbroeders als huismus. Linker foto met fecaliën en nestresten.

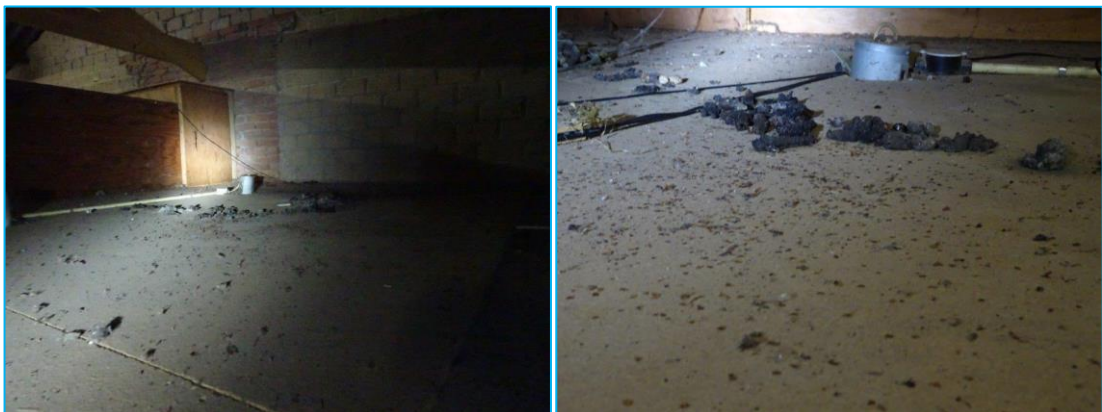
Jaarrond beschermde nesten van de gierzwaluw worden in een bosrijk gebied als in onderhavige situatie niet verwacht, deze soort is een echte dorps- of stadsbewoner. Er zijn ook geen nesten van andere zwaluwsoorten aangetroffen. Wel waren meerdere huiszwaluwen aan het foerageren op het campingterrein.

In enkele opstallen en bomen/ struiken zijn diverse niet-jaarrond beschermde nesten van onder andere merel en houtduif aangetroffen. Uiteraard zal in meerdere bomen en groenstructuren gebroed worden door diverse vogelsoorten waarvan het nest niet jaarrond is beschermd.

Het plangebied zal zeker door verschillende soorten worden gebruikt om te foerageren.

Grondgebonden zoogdieren

In opstal 2 (pagina 10) zijn op de zolder diverse (oude) latrines van steenmarter aangetroffen. Een dergelijke locatie kan als een van meerdere dagrustplaatsen dienen, maar ook als kraamplek. Ook bij andere opstallen zijn zolders met geschikte ruimtes aanwezig. Niet elke plek was even goed te onderzoeken, mogelijk maakt het aanwezige exemplaar dan ook gebruik van meerdere opstallen.

Foto's: Latrines steenmarter opstal 2.

Er zijn in de bekeken bomen geen holtes waargenomen die door boommarter gebruikt kunnen worden. Kleine marterachtigen, zoals bunzing, hermelijn en wezel kunnen worden verwacht op de camping en de omliggende bossen. Op de camping zijn veel groenstructuren aanwezig en elementen als hout- en steenstapels en dergelijke. Het plangebied zal zeker dienen als foerageergebied voor marters. De das is te verwachten in de omgeving, maar heeft geen burcht of vluchtpijp op de camping.

Er zijn geen nesten van eekhoorn waargenomen in de bomen. Volgens de gesproken terreinbeheerder komt eekhoorn wel voor op de camping.

Voor egel zijn er binnen het campingterrein zeer veel potentiële verblijfplaatsen aanwezig. Een dergelijk gebied is voor veel muizensoorten en soorten als haas, konijn, ree (volgens terreinbeheerder waargenomen op terrein), vos en dergelijke geschikt om er te verblijven, voort te planten en te foerageren. Er zijn veel keutels van haas en konijn aanwezig.

Vleermuizen

In vrijwel alle opstallen, met uitzondering van de loodsen naast de tennisbaan, kunnen vaste verblijfplaatsen van gebouwbewonende vleermuizen worden verwacht. Er zijn toegankelijke ruimtes aanwezig tussen de dakpannen en het beschot en overige wegwruipplekken voor verschillende soorten vleermuizen.

Foto's: Potentiële openingen en verblijfplaatsen voor gebouwbewonende vleermuizen.

In diverse opstallen, waaronder opstal 1,2 en 3, zijn mogelijke sporen (afgebeten vlindervleugels en uitwerpselen) aangetroffen. Afgebeten vlindervleugels kunnen een indicatie zijn voor het voorkomen van gewone grootoorvleermuis. Muisachtige uitwerpselen die verpulveren in de hand kunnen afkomstig zijn van vleermuizen doordat ze met name uit chitineresten bestaan.

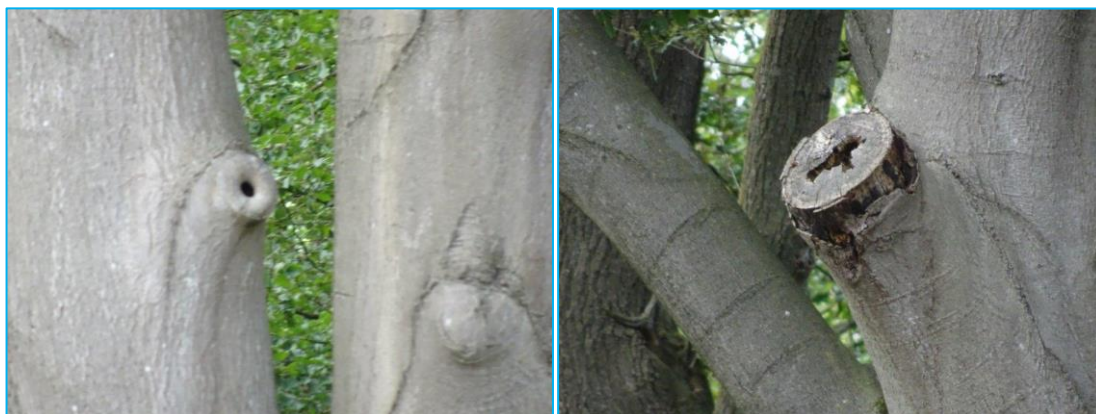
Foto's: Mogelijke sporen vleermuizen; afgebeten vlindervleugels en uitgewreven uitwerpsel.

De boerderij, opstal 3, is eveneens onderzocht op sporen van en geschiktheid voor vleermuizen. Naast de aanwezigheid van geschikte zolders zijn ook de raamluiken geschikt gebleken voor vleermuizen. Bij controle bleek een dwergvleermuis (*Pipistrellus spec.* Het luikje is in verband met voorkomen van verstoring zeer kort open geweest waardoor de exacte soort niet te bepalen was) achter een van de luikjes te zitten. Bij de controle van andere luikjes zijn veel uitwerpselen van vleermuizen waargenomen. Meerdere luikjes worden door dit exemplaar en mogelijk andere exemplaren gebruikt om achter te verblijven in de warmere maanden.

Foto's: Dwergvleermuis (spec.) achter raamluikje boerderij.

Er zijn aan de rand van de perceelsgrenzen enkele bomen gezien met mogelijk geschikte holtes (naar boven ingerot) voor boombewonende vleermuizen.

Foto's: Bomen met in potentie geschikte holtes voor boombewonende vleermuizen.

Er zal zeker door verschillende soorten vleermuizen worden gefoerageerd op de camping. De laan die leidt naar de camping wordt mogelijk gebruikt door vleermuizen om te navigeren. Verder zijn er geen significante vliegroutes te verwachten.

Amfibieën, reptielen en vissen

Er is geen oppervlaktewater aanwezig op de beoogde nieuwbouwlocaties. De aanwezigheid van vissen en voortplantingswater van amfibieën kan derhalve worden uitgesloten. Onder groenstructuren, planken en dergelijke kunnen wel amfibiesoorten zitten weggekropen. Strikter beschermde soorten als heikikker, poelkikker en rugstreeppad worden echter niet verwacht op een dergelijke locatie.

De hazelworm komt voor in de omgeving. De terreinbeheerder heeft een foto laten zien van een platgereden hazelworm die in 2019 in het noorden van het plangebied zou zijn gevonden. Er zijn binnen de camping veel plekken waar deze soort kan schuilen/ verblijven en zonnen, zoals hopen in de grond, hout- en steenstapels, planken, struiken en dergelijke.

Foto's: Aangetroffen hazelworm en geschikt leefgebied voor hazelworm: struiken, hopen in grond, stapels stenen, zonplekken en dichtbij bosrand.

Mogelijk wordt het plangebied ook gebruikt om te migreren naar omliggende bosgebieden. Mogelijk dat levendbarende hagedis in de buurt voorkomt. De verwachting is dat deze soort dan met name bij de bosranden te vinden is, waar het vochtiger is. De ringslang wordt meer in de bossen in de buurt van water verwacht, niet op het drogere campingterrein. Overige reptielen worden op de camping niet verwacht door het ontbreken van geschikt habitat.

Ongewervelden/ overige soorten

Het ontbreken van specifieke habitats zoals heide en (laag)veen, grote rivieren en oude, rottende eiken op de nieuwbouwlocaties maakt dat de veelal veeleisende Habitatrichtlijnsoorten en exemplaren van de nationaal beschermde soorten van ongewervelden en overige soorten niet te verwachten zijn. Mogelijk dat er wel beschermde soorten voorkomen in het bos- en heidegebied nabij.

5 EFFECTENBEOORDELING

Hieronder zijn de effecten van de voorgenomen ingrepen op eventueel aanwezige beschermde gebieden en de aanwezige flora en fauna getoetst aan de Wet natuurbescherming.

In de toetsing zal onderscheid worden gemaakt tussen de gevolgen en vervolgacties die op basis van de huidige kennis over de beoogde ingrepen en inrichting zeker zijn en tussen de vervolgacties die mogelijk noodzakelijk zijn. Dat laatste hangt af van de exacte ingrepen, planning en dergelijke, zoals welke bomen en struiken daadwerkelijk gekapt of gerooid gaan worden, welke delen op de schop gaan of welke delen mogelijk ingepast gaan worden.

5.1 Effecten beschermde gebieden/ houtopstanden

De camping ligt buiten de begrenzing van het Natuurnetwerk Nederland (NNN). De provincie hanteert geen externe werking als het gaat om het NNN, de Nee-tenzij toets is derhalve niet aan de orde.

Het plangebied is niet gelegen binnen een straal van 9.000 meter van een Natura2000-gebied. Er zal derhalve geen rechtstreekse aantasting (veroorzaakt door bijvoorbeeld licht, trillingen, geluid of menselijke aanwezigheid) of indirecte aantasting door bijvoorbeeld verdroging plaatsvinden op soorten die voor omliggende Natura2000-gebieden zijn aangewezen. Thema's als en vermeting/ verzuring (stikstof) vallen niet onder de reikwijdte van onderhavige quickscan flora en fauna.

Er worden in het kader van de voorgenomen ingrepen mogelijk bomen gekapt. In welke mate en welke bomen zullen worden gekapt en of het onderdeel 'houtopstanden' van de Wet natuurbescherming in dat kader van toepassing is zal nader moeten worden bepaald (houtopstand is gedefinieerd als een eenheid van bomen of struiken met een oppervlakte van ten minste 1.000 m² of een rijbeplanting die meer dan 20 bomen omvat en die buiten de begrenzing is gelegen van 'bebouwde kom Wnb'.)

5.2 Effecten soorten

Er wordt in het kader van de vigerende wetgeving nagegaan of beschermde vaste rust- en verblijfplaatsen door het project opzettelijk worden aangetast (vernield, beschadigd of ongeschikt gemaakt) of dat dieren opzettelijk worden verontrust, verjaagd of gedood. Verder is er gekeken of er invloeden zijn die leiden tot een verminderde geschiktheid als foerageergebied waarbij het een zodanig belang betreft dat bij het wegvallen van deze functie ook vaste rust en verblijfplaatsen niet langer kunnen functioneren.

Flora

Tijdens het veldbezoek zijn op de onderzochte plekken geen beschermde wilde vaatplanten aangetroffen. Zoals gezegd is niet het gehele plangebied grondig onderzocht. De verwachting is echter dat er met name gecultiveerde soorten en soorten die van verstoorde gronden houden te verwachten zijn. Door voor en tijdens de benodigde nadere onderzoeken, die jaarrond worden uitgevoerd (zie paragrafen hierna) een rondje te lopen en te letten op beschermde planten kan een goed beeld worden verkregen van eventueel aanwezige beschermde planten. Dan wordt een gericht nader onderzoek niet noodzakelijk geacht.

De Japanse duizendknoop komt op het campingterrein voor. Deze plant betreft een invasieve exoot en is zeer lastig te bestrijden. De soort is woekierend en groeit met gemak door funderingen heen. Geadviseerd wordt om deze plant spoedig en professioneel te (laten) verwijderen. Dit kan een kostbare en langdurig proces zijn. Voor meer informatie: www.wur.nl/nl/artikel/Japanse-duizendknoop-Wat-kun-je-eraan-doen.htm.

Vogels

In enkele van de te slopen opstallen kan in potentie gebroed worden door huismus. Door de sloop kunnen dergelijke nestlocaties verloren gaan. Dit is niet toegestaan bij de Wet natuurbescherming.

Er dient een nader onderzoek naar huismus plaats te vinden conform het Kennisdocument Huismus (BIJ12, versie 1,0, juli 2017).

Mogelijk dienen er naar aanleiding van het nadere onderzoek een ontheffing aangevraagd te worden en mitigerende maatregelen genomen te worden.

Er zijn tijdens het veldbezoek geen jaarrond beschermde nesten of roestplekken van uilen of roofvogels waargenomen in de bomen. Echter, tijdens het veldbezoek is niet het gehele plangebied grondig bekeken. Ook was er nog niet bekend of en zo ja welke bomen er gekapt gingen worden.

Wanneer de ingrepen bekend zijn, dient er een bomencheck te worden gedaan om vast te stellen of er jaarrond beschermde nesten/ verblijfplaatsen in eventueel te kappen bomen of de bomen nabij die bomen aanwezig zijn.

Het wordt aanbevolen om de check in de wintermaanden te doen. Dan hebben de meeste bomen geen blad. Tevens kunnen dan winterbomen van bijvoorbeeld ransuil beter worden onderzocht. Sinds 2019 is het nest van de bosuil ook jaarrond beschermd in Overijssel.

Mogelijk dat naar aanleiding van de bomencheck nader onderzoek naar één of meerdere soorten noodzakelijk is.

Er zijn tijdens het veldbezoek geen nesten van zwaluwen waargenomen. Wel is de huiszwaluw foeragerend waargenomen in het plangebied. De overstekken van onder andere de boerderij zijn geschikt voor nesten van deze soort, waardoor er mogelijk wel nesten aanwezig kunnen zijn. Het nest van de huiszwaluw is sinds 2019 beschermd in Overijssel.

Er dient een nader onderzoek naar huiszwaluw plaats te vinden. Dit onderzoek kan tijdens het vleermuizenonderzoek worden uitgevoerd.

Er zal in de groenstructuren gebroed worden door vogels zonder jaarrond beschermd nest. De voorgenomen ingrepen mogen geen bezette nesten vernietigen of verstoren, derhalve dienen ze te starten voor de aanvang van het broedseizoen of geheel buiten deze periode plaats te vinden (broedseizoen loopt globaal van begin maart tot en met juli/ augustus, afhankelijk van soort en weersomstandigheden). In het broedseizoen kan alleen worden gewerkt als voorafgaande is vastgesteld dat er geen broedgevallen binnen de invloedssfeer van de werkzaamheden aanwezig zijn.

Grondgebonden zoogdieren

In een van de opstallen en mogelijk in meerdere opstallen zijn sporen van de steenmarter aanwezig. Met name de kraamlocatie van de soort betreft een belangrijke plek. De steenmarter heeft namelijk veel dagrustplaatsen die hij afwisselend gebruikt.

Er dient een nader onderzoek naar steenmarter te worden uitgevoerd. Dit kan door tijdens de vleermuisonderzoeken ook alert te zijn op deze soort en door het ophangen van cameravallen in de meest potentierijke opstallen.

Kleine marterachtigen zijn sinds december 2019 niet meer vrijgesteld wanneer het een ruimtelijke ingreep betreft (zie bijlage 1 en Brochure Soortenbescherming in Overijssel Bunzing, egel, hermelijn en wezel). Mogelijk dat door de beoogde ingrepen vaste verblijfplaatsen en significant leefgebied verloren gaat. Dit is echter moeilijk in te schatten daar nog niet bekend is welke ingrepen waar gaan plaatsvinden. De sloop van de opstallen zal geen negatief effect hebben op deze soortengroep.

Door bij de inrichting van het plangebied en de planning rekening te houden met kleine marterachtigen wordt mogelijk overtreding van de Wnb voorkomen. Het betreft hier maatwerk en dient verder uitgewerkt te worden. Wanneer aantasting van verblijfplaatsen of significant leefgebied niet is uit te sluiten dient er een nader onderzoek naar kleine marterachtigen plaats te vinden.

De egel is sinds december 2019 eveneens niet meer vrijgesteld wanneer het een ruimtelijke ingreep betreft (zie bijlage 1 en Brochure Soortenbescherming in Overijssel Bunzing, egel, hermelijn en wezel). Mogelijk dat door de beoogde ingrepen vaste verblijfplaatsen en significant leefgebied verloren gaat. Dit is echter moeilijk in te schatten daar nog niet exact bekend is welke ingrepen waar gaan plaatsvinden. De sloop van de opstallen zal geen negatief effect hebben op deze soortengroep. Mogelijk komen er wel egels in de buurt van de opstallen voor.

Door bij de sloopwerkzaamheden, de toekomstige inrichting van het plangebied en de planning rekening te houden met egels wordt mogelijk overtreding van de Wnb voorkomen. Het betreft hier maatwerk en dient verder uitgewerkt te worden. Wanneer aantasting van verblijfplaatsen of significant leefgebied niet is uit te sluiten dient er een nader onderzoek naar egels plaats te vinden

Er zijn geen nesten van eekhoorn waargenomen tijdens het veldbezoek. De eekhoorn komt zeker voor op de camping. Ten tijde van het veldbezoek was er nog niet bekend of en zo ja welke bomen er gekapt gingen worden. Tevens waren veel bomen slecht te onderzoeken door het bladerdek.

Wanneer de ingrepen bekend zijn, dient er een bomencheck te worden gedaan om vast te stellen of er verblijfplaatsen van eekhoorn in eventueel te kappen bomen of de bomen nabij die bomen aanwezig zijn.

Het wordt aanbevolen om de check in de wintermaanden te doen. Dan hebben de meeste bomen geen blad en zijn holtes en nesten beter zichtbaar. Het is mogelijk dat naar aanleiding van de bomencheck nader onderzoek noodzakelijk is. Mogelijk dienen er naar aanleiding van het nadere onderzoek mitigerende maatregelen genomen te worden.

Algemeen voorkomende soorten zijn door de provincie vrijgesteld van de verbodsbepalingen als het een ruimtelijke ingreep of inrichting betreft (zie bijlage 1 voor vrijgestelde soorten). Wel geldt de zorgplicht voor dergelijke soorten.

Vleermuizen

Er zijn bomen met potentieel geschikte holtes voor vleermuizen waargenomen.

Wanneer bekend is welke bomen gekapt gaan worden dienen deze en de omliggende bomen onderzocht te worden op geschikte holtes, scheuren en loszittende schors.

Het wordt aanbevolen om de check in de wintermaanden te doen. Dan hebben de meeste bomen geen blad en zijn holtes/ scheuren beter zichtbaar. Uiteraard verdient het de voorkeur om “vleermuisbomen” te handhaven en in te passen.

Er zal binnen het plangebied zeker gevoerd worden. In welke mate foerageergebied significant wordt aangetast door de beoogde ingrepen is afhankelijk van de toekomstige inrichting. Met de toekomstige inrichting kan rekening worden gehouden met vleermuizen. Er zullen door het project naar verwachting geen significante vliegroutes verloren gaan.

Vaste verblijf- of voortplantingslocaties van gebouwbewonende soorten in de meeste van de te amoveren opstallen konden op basis van het veldonderzoek niet worden uitgesloten. Verblijfplaatsen van vleermuizen zijn jaarrond beschermd onder de Wet natuurbescherming. Gebouwen kunnen jaarrond door vleermuizen gebruikt worden, bijvoorbeeld als paar- en/of zomerverblijf maar ook als kraam- of klein winterverblijf. Uit het bronnenonderzoek is naar voren gekomen dat in de directe omgeving verschillende soorten vleermuizen aanwezig zijn. Er zijn sporen aangetroffen die kunnen duiden op de aanwezigheid van gewone grootoorvleermuis. Verder zijn onder andere soorten als gewone en ruige dwergvleermuis en laatvlieger te verwachten. In bomen kunnen onder andere watervleermuizen, gewone grootoorvleermuizen en rosse vleermuizen voorkomen. Mogelijk gaan er door de sloopwerkzaamheden verblijfplaatsen verloren.

In bovenstaande kader zal een nader onderzoek naar vleermuizen moeten plaatsvinden. In ieder geval dient er onderzoek bij de te slopen opstallen plaats te vinden, mogelijk ook bij eventueel de te kapen bomen. Onderzoek naar foerageergebied is afhankelijk van de toekomstige situatie.

Het nadere onderzoek dient vast te stellen of er door vleermuizen gebruik gemaakt wordt van de opstallen (zo ja, welke soorten en welke functie) en dient plaats te vinden op basis van het protocol voor vleermuisinventarisaties 2017 (GaN) en de vigerende Kennisdocumenten van BIJ12.

De luiken bij de boerderij worden door dwergvleermuizen (spec.) gebruikt om in de warme maanden achter te verblijven. De sloop van de boerderij zal tot gevolg hebben dat deze verblijfplaatsen verloren gaan. Dit is niet toegestaan bij de Wet natuurbescherming.

In dit kader zal een ontheffing Wnb (soorten) moeten worden aangevraagd. Hiervoor dienen mitigerende maatregelen genomen te worden en een projectplan/ activiteitenplan te worden opgesteld.

Het is aan te raden om eerst de resultaten van het volledige vleermuizenonderzoek af te wachten alvorens de ontheffing aan te vragen. De verwachting is dat het nadere onderzoek meer vaste verblijfplaatsen van vleermuizen zal aantonen.

Amfibieën, reptielen en vissen

Er zijn geen amfibieën en vissen (of verblijf- en voortplantingsplekken ervan) waargenomen die zijn beschermd bij de Habitatrichtlijn of die niet zijn vrijgesteld door de provincie. Er zijn derhalve geen negatieve effecten te verwachten aangaande amfibieën en vissen. Algemeen voorkomende soorten amfibieën kunnen voorkomen. Hiervoor geldt een vrijstelling als het een ruimtelijke ingreep betreft (zie bijlage 1 voor vrijgestelde soorten). Wel geldt voor deze soorten de zorgplicht.

De hazelworm is door de terreinbeheerder waargenomen binnen de camping. Het vaststellen of nader onderzoek naar deze soort noodzakelijk is en eventueel in welke mate dergelijk onderzoek noodzakelijk is, is maatwerk en afhankelijk van de ingrepen in het terrein en de planning/ fasering ervan. Voorgaande dient verder uitgewerkt te worden wanneer er meer bekend is. Dit geldt ook voor de levendbarende hagedis. Voor overige reptielen zijn geen negatieve effecten te verwachten.

Ongewervelden/ overige soorten

Binnen het plangebied zijn geen vaste verblijf- of voortplantingsplaatsen van soorten die zijn beschermd bij de Habitatrichtlijn of voorkomen op de 'nationale lijst'.

Er zijn geen negatieve effecten te verwachten aangaande overige soorten.

Mocht de nieuwbouw onverwachts toch binnen het dichtere bosgebied of op de heide gaan plaatsvinden, dan kan nader onderzoek wel noodzakelijk zijn.

De zorgplicht (art 1.11 Wnb)

De zorgplicht houdt in dat eenieder voldoende zorg in acht moet nemen voor de in het wild levende dieren en planten, alsmede voor hun directe leefomgeving

Voor alle soorten geldt een zorgplicht. Deze zorgplicht houdt in dat de initiatiefnemer passende maatregelen neemt om schade aan deze soorten te voorkomen of zoveel mogelijk te beperken. Hierbij gaat het bijvoorbeeld om het niet verontrusten of verstoren in de kwetsbare perioden zoals de winterslaap, de voortplantingstijd en de periode van afhankelijkheid van de jongen. De kwetsbare perioden zijn niet voor alle verschillende soortgroepen gelijk. Als “veilige” periode voor alle groepen geldt in het algemeen de periode van half oktober tot eind november, de periode waarin de voortplantingstijd achter de rug is en dieren als de egel en amfibieën nog niet in winterslaap zijn. Bovendien zijn de houtduiven uit het laatste legsel dan waarschijnlijk ook al uitgevlogen.

Indien vooraf bekend is dat werkzaamheden moeten worden uitgevoerd binnen de kwetsbare perioden van de betreffende soorten, is het zaak ervoor te zorgen dat het gebied tegen die tijd ongeschikt is als leefgebied voor die soorten.

6 CONCLUSIE EN VRIJBLIJVEND ADVIES

6.1 Conclusie

Op basis van onderhavige quickscan is beoordeeld of er procedurele gevolgen zijn betreffende de vigerende (natuur)wetgeving. Ten tijde van het onderzoek was nog niet bekend wat er daadwerkelijk ging gebeuren met de opstallen en de rest van het terrein. Op het moment van onderhavig schrijven is reeds meer bekend, maar de exacte inrichting en uitvoering nog niet. Derhalve zijn er conclusies die zeker zijn en conclusies die af hangen van de toekomstige inrichting, planning, fasering en dergelijke.

Voor toelichting bij de conclusie dient hoofdstuk vijf geraadpleegd te worden.

Op basis van het uitgevoerde onderzoek kan worden geconcludeerd dat er in de onderzochte situatie procedurele gevolgen zijn.

- Er dient een ontheffing Wnb (soorten) te worden aangevraagd voor de aangetroffen dwergvleermuis.

NNN/ Natura2000/ Houtopstanden

- Vervolgactie aangaande NNN of Natura2000 (stikstof niet meegenomen) wordt niet noodzakelijk geacht.
- Mogelijk is het onderdeel 'houtopstanden' van de Wnb van toepassing.

Nadere onderzoeken die zeker uitgevoerd dienen te worden op basis van de huidige beschikbare gegevens van het project.

- Vleermuizen
- Steenmarter (tijdens vleermuizen en met cameraval)
- Huiszwaluw (tijdens vleermuizen)
- Huismus
- Planten (check voor/ tijdens andere nadere onderzoeken)

Bomencheck. Er dient gekeken te worden of eventueel te kappen bomen geschikt zijn voor/ in gebruik zijn door:

- Ransuil
- Bosuil
- Roofvogels
- Eekhoorn
- Boombewonende vleermuizen

Nader onderzoek dat mogelijk dient plaats te vinden. Het betreft hier maatwerk en is afhankelijk van veel factoren, zoals de daadwerkelijke ingrepen, de uitkomst van de bomencheck, planning en fasering en dergelijke.

- Ransuil
- Bosuil
- Roofvogels
- Eekhoorn
- Boombewonende vleermuizen
- Foerageergebied vleermuizen
- Hazelworm
- Levendbarende hagedis
- Kleine marterachtigen
- Egel

6.2 Vrijblijvend advies

Bij de nieuwbouw kan rekening worden gehouden met huismussen door vogelschroot bij bijvoorbeeld de derde panlat te plaatsen. Dan kan er door huismus gebroed worden in de eerste twee rijen dakpannen. Tevens kunnen speciale nestkasten voor de huismus, gierzwaluw, huiszwaluw en vleermuizen worden ingebouwd of worden aangebracht. Over dit zogenaamde natuur-inclusief bouwen is tegenwoordig veel te vinden op internet. Een goede site om informatie en inspiratie op te doen is www.bouwnatuurinclusief.nl. Het is raadzaam om wel een ecooloog/ ter zake kundige bij aanschaf en plaatsing te betrekken opdat er het hoogste rendement uit de kasten gehaald kan worden.

Voorbeelden voorzieningen vleermuizen en gierzwaluw/ huismus (bron: Faunaprojecten.nl).

BIJLAGE 1

WAARNEMINGEN

 Opstal in potentie geschikt voor vleermuis

 Aangetroffen dwergvleermuis (spec)

 Opstal in potentie geschikt voor huismus

 Latrines steenmarter

 Aangetroffen hazelworm (verkeersslachtoffer, bronnenonderzoek)

BIJLAGE 2

WETTELIJK KADER

Wet natuurbescherming (Wnb)

De Flora- en faunawet is op 1 januari 2017 overgaan in de Wet natuurbescherming (Wnb). Deze wet dient ter vervanging van de Natuurbeschermingswet 1998, de Flora- en faunawet en de Boswet en heeft als doel te komen tot één integrale en vereenvoudigde regeling van de natuurbescherming. Hierbij is de Europese regelgeving als uitgangspunt genomen. In de wet is nog steeds een deling van bescherming van soorten en gebieden (Natura2000).

Soortenbescherming

De Wet natuurbescherming kent een apart beschermingsregime voor soorten van de Vogelrichtlijn, een apart beschermingsregime voor soorten van de Habitatrichtlijn, het Verdrag van Bern en het Verdrag van Bonn en een apart beschermingsregime voor andere soorten, die vanuit nationaal oogpunt beschermd worden.

Alle vogels, in totaal ruim 700 soorten, zijn beschermd (Vogelrichtlijn). Sommige soorten genieten een extra bescherming onder het verdrag van Bern of is het nest ervan jaarrond beschermd. Daarnaast worden ongeveer 230 overige Europese en nationale soorten beschermd.

- Verbodsbepalingen

Elk van deze beschermingsregimes kent zijn eigen verbodsbepalingen en vereisten voor vrijstelling of ontheffing van de verboden.

Beschermingsregime soorten Vogelrichtlijn § 3.1 Wn	Beschermingsregime soorten Habitatrichtlijn § 3.2 Wn	Beschermingsregime andere soorten § 3.3 Wn
Art 3.1 lid 1 Het is verboden in het wild levende vogels opzettelijk te doden of te vangen.	Art 3.5 lid 1 Het is verboden soorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te doden of te vangen	Art 3.10 lid 1a Het is verboden soorten opzettelijk te doden of te vangen
Art 3.1 lid 2 Het is verboden opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren van vogels te vernielen of te beschadigen, of nesten van vogels weg te nemen	Art 3.5 lid 4 Het is verboden de voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren te beschadigen of te vernielen	Art 3.10 lid 1b Het is verboden de vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren opzettelijk te beschadigen of te vernielen
Art 3.1 lid 3 Het is verboden eieren te rapen en deze onder zich te hebben	Art 3.5 lid 3 Het is verboden eieren van dieren in de natuur opzettelijk te vernielen of te rapen	Niet van toepassing
Art 3.1 lid 4 en lid 5 Het is verboden vogels opzettelijk te storen, tenzij de storing niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende vogelsoort	Art 3.5 lid 2 Het is verboden dieren opzettelijk te verstoren	Niet van toepassing
Niet van toepassing	Art 3.5 lid 5 Het is verboden plantensoorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te onwortelen of te vernielen	Art 3.10 lid 1c Het is verboden plantensoorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te onwortelen of te vernielen

Bron: Brochure Soortenbescherming bij ruimtelijke ingrepen, ministerie EZ, versie 1.3 december 2016).

De verbodsbepalingen voor vogels en Habitatrichtlijnsoorten in de Wet natuurbescherming sluiten vrijwel één op één aan bij de bepalingen uit de Vogelrichtlijn en de Habitatrichtlijn. De verbodsbepalingen zijn gericht op de bescherming van individuen van soorten.

Verstoring van vogels is niet verboden indien de verstoring niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende vogelsoort (artikel 3.1 lid 4 en lid 5). Het is aan de initiatiefnemer om zich ervan te vergewissen – en waar nodig aan te kunnen tonen – dat de op zich versturende activiteit geen bedreiging vormt voor de vogelsoort en aldus niet leidt tot verslechtering van de staat van instandhouding van de betreffende soort.

Het verbod om dieren opzettelijk te doden of te vangen en het verbod om vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen opzettelijk te beschadigen of vernielen, is niet van toepassing op de bosmuis, huisspitsmuis of veldmuis, voor zover deze dieren zich in of op gebouwen of daarbij behorende erven of roerende zaken bevinden (artikel 3.10 lid 3).

Opzettelijkheid

In de Wet natuurbescherming is bij meer verbodsbepalingen dan onder de Flora- en faunawet het opzetvereiste toegevoegd, in lijn met de artikelen van de Habitatrichtlijn en Vogelrichtlijn. In de Flora- en faunawet was alleen sprake van het opzetvereiste bij verontrusting (art 10). Hierdoor was de Flora- en faunawet strenger dan de verbodsbepalingen van de Habitatrichtlijn. Niet-opzettelijke handelingen waarbij de verbodsbepalingen overtreden worden, zijn nu niet langer verboden. Daarbij is van belang dat het Europees Hof van Justitie in zijn jurisprudentie heeft bepaald dat onder opzet ook voorwaardelijke opzet moet worden begrepen⁶⁾: *“Daarvan is sprake als iemand een handeling verricht en daarbij bewust de aanmerkelijke kans aanvaardt dat zijn gedragingen schadelijke gevolgen hebben voor een dier of plant...”*.

- Ontheffing of vrijstelling

Om af te mogen wijken van de verbodsbepalingen via een ontheffing of vrijstelling moet aan drie criteria zijn voldaan:

- Ten eerste mag alleen van de verbodsbepaling afgeweken worden als er geen andere bevredigende oplossing voor de handeling mogelijk is.
- Ten tweede moet tegenover de afwijking van het verbod een in de wet genoemd belang staan. De wet geeft voor de verschillende beschermingsregimes aan wat die belangen zijn.
- Ten slot mag de ingreep geen afbreuk doen aan de staat van instandhouding van de soort.

De drie criteria op grond waarvan van de verbodsbepalingen afgeweken kan worden, zijn eveneens uit deze twee richtlijnen overgenomen. Dat betekent dat de verbodsbepalingen niet overtreden mogen worden, tenzij men een ontheffing kan krijgen (het zogenoemde ‘nee, tenzij-principe’).

Als aan deze drie vereisten voldaan is, kan een ontheffing worden verleend. Voor een aantal handelingen zijn bovendien vrijstellingenmogelijk, bijvoorbeeld in de vorm van een provinciale verordening of een gedragscode.

Vrijstellingen kunnen in principe gelden voor alle drie de beschermingsregimes. Vrijstellingen van verbodsbepalingen zoals die gelden voor Vogelrichtlijn- of Habitatrichtlijnsoorten, kunnen alleen verleend worden voor in de Europese Vogelrichtlijn of Europese Habitatrichtlijn genoemde belangen. Om soorten vrij te stellen, zal altijd voldaan moeten zijn aan de vereisten van de wet, met name de afweging dat de vrijstelling geen afbreuk mag doen aan het streven de populatie van de betrokken soort in hun natuurlijk verspreidingsgebied in een gunstige staat van instandhouding te laten voortbestaan (voor Habitatrichtlijnsoorten en andere soorten) dan wel dat de vrijstelling niet leidt tot verslechtering van de staat van instandhouding van vogelsoorten.

Belangen voor ontheffingsverlening of vrijstelling onder de Wet natuurbescherming

Voor vogels beschermd onder de Vogelrichtlijn kan ontheffing of vrijstelling worden verleend op grond van de volgende belangen:

- in het belang van de volksgezondheid of de openbare veiligheid;
- in het belang van de veiligheid van het luchtverkeer;
- ter voorkoming van belangrijke schade aan gewassen, vee, bossen, visserij of wateren;
- ter bescherming van flora of fauna;
- voor onderzoek of onderwijs, het uitzetten of herinvoeren van soorten, of voor de daarmee samenhangende teelt,
- om het vangen, het onder zich hebben of elke andere wijze van verstandig gebruik van bepaalde vogels in kleine hoeveelheden selectief en onder strikt gecontroleerde omstandigheden toe te staan.

Voor soorten beschermd onder de Habitatrichtlijn, het Verdrag van Bern of het Verdrag van Bonn kan ontheffing of vrijstelling worden verleend op grond van de volgende belangen:

- in het belang van de bescherming van de wilde flora of fauna, of in het belang van de instandhouding van de natuurlijke habitats;
- ter voorkoming van ernstige schade aan met name de gewassen, veehouderijen, bossen, visgronden, wateren of andere vormen van eigendom;
- in het belang van de volksgezondheid, de openbare veiligheid of andere dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en met inbegrip van voor het milieu wezenlijke gunstige effecten;
- voor onderzoek en onderwijs, repopulatie of herintroductie van deze soorten, of voor de daartoe benodigde kweek, met inbegrip van de kunstmatige vermeerdering van planten, of
- om het onder strikt gecontroleerde omstandigheden mogelijk te maken op selectieve wijze en binnen bepaalde grenzen een beperkt, bij de ontheffing of vrijstelling vastgesteld aantal van bepaalde dieren van de aangewezen soort te vangen of onder zich te hebben, onderscheidenlijk een beperkt bij de ontheffing of vrijstelling vastgesteld aantal van bepaalde planten van de aangewezen soort te plukken of onder zich te hebben.

Voor andere, 'nationaal' beschermde soorten kan ontheffing of vrijstelling worden verleend op grond van de volgende belangen:

- de belangen die gelden voor soorten van de Habitatrichtlijn zoals hierboven genoemd;
- in het kader van de ruimtelijke inrichting of ontwikkeling van gebieden, daaronder begrepen het daaropvolgende gebruik van het ingerichte of ontwikkelde gebied;
- ter voorkoming van schade of overlast, met inbegrip van schade aan sportvelden, schietterreinen, industrieterreinen, kazernes, of begraafplaatsen;
- ter beperking van de omvang van de populatie van dieren, in verband met door deze dieren ter plaatse en in het omringende gebied veelvuldig veroorzaakte schade of in verband met de maximale draagkracht van het gebied waarin de dieren zich bevinden;
- ter voorkoming of bestrijding van onnodig lijden van zieke of gebrekkige dieren;
- in het kader van bestendig beheer of onderhoud in de landbouw of bosbouw;
- in het kader van bestendig beheer of onderhoud aan vaarwegen, watergangen, waterkeringen, waterstaatswerken, oevers, vliegvelden, wegen, spoorwegen of bermen, of in het kader van natuurbeheer;
- in het kader van bestendig beheer of onderhoud van de landschappelijke kwaliteiten van een bepaald gebied,
- in het algemeen belang van de betreffende soort.

Provinciale staten kunnen vrijstelling van de verbodsbepalingen verlenen. Dit moet worden geregeld in een provinciale verordening. In de verordening of regeling staat aangegeven voor welke verbodsbepalingen, voor welke handelingen en voor welke soorten de vrijstelling geldt. Onder meer op basis van regionale verschillen in de staat van instandhouding van soorten kunnen de vrijgestelde soorten per provincie verschillen.

Op basis van door PS vastgestelde provinciale verordeningen d.d. 1 december 2019

Nederlandse Naam	Wetenschappelijke Naam	Drenthe	Flevoland	Friesland	Gelderland	Groningen	Limburg	Noord-Brabant	Noord-Holland	Overijssel	Utrecht	Zeeland	Zuid-Holland	Ministerie EZ (AMvB Rnart 3.31)
Zoogdieren														
Aardmuis	<i>Microtus agrestis</i>	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Bosmuis*	<i>Apodemus sylvaticus</i>	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Bunzing	<i>Mustela putorius</i>	x	x	x		x	x				x	x	x	x
Dwergmuis	<i>Micromys minutus</i>	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Dwergspitsmuis	<i>Sorex minutus</i>	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Egel	<i>Erinaceus europaeus</i>	x	x	x	x	x	x	x	x					x
Eekhoorn	<i>Sciurus vulgaris</i>						x1							
Gewone bosspitsmuis	<i>Sorex araneus</i>	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Haas	<i>Lepus europeus</i>	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Hermelijn	<i>Mustela erminea</i>	x	x	x		x	x				x		x	x
Huisspitsmuis*	<i>Crocidura russula</i>	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Konijn	<i>Oryctolagus cuniculus</i>	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Molmuis	<i>Arvicola scherman</i>						x							
Ondergrondse woelmuis	<i>Pitymys subterraneus</i>	x	x	x	x	x	x	x	x		x	x		x
Ree	<i>Capreolus capreolus</i>	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Rosse woelmuis	<i>Clethrionomys glareolus</i>	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Steenmarter	<i>Martes foina</i>			x			x2							
Tweekleurige bosspitsmuis	<i>Sorex coronatus</i>	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x			x
Veldmuis*	<i>Microtus arvalis</i>	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Vos	<i>Vulpes vulpes</i>	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Wezel	<i>Mustela nivalis</i>	x	x	x		x	x				x		x	x
Wild zwijn	<i>Sus scrofa</i>							x						
Woelrat	<i>Arvicola terrestris</i>	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Amfibieën en reptielen														
Bruine kikker	<i>Rana temporaria</i>	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Gewone pad	<i>Bufo bufo</i>	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Hazelworm	<i>Anguis fragilis</i>						x3							
Kleine watersalamander	<i>Triturus vulgaris</i>	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Levendbarende hagedis	<i>Zootoca vivipara</i>						x4							
Meerkikker	<i>Pelophylax ridibundus</i> (<i>Rana ridibunda</i>)	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Middelste groene kikker / Bastaardkikker	<i>Pelophylax klepton esculentus</i> (<i>Rana esculenta</i>)	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x

* voor deze soorten daarnaast algemene vrijstelling in/op gebouwen en bijbehorende erven Wnb 3.10.3e lid

x1 = vrijstelling geldt in de periode maart- april en juli tot en met november

x2 = vrijstelling geldt in de periode 15 augustus tot en met februari

x3 = vrijstelling geldt in de periode juli, augustus en september

x4 = vrijstelling geldt in de periode 15 augustus tot en met 15 oktober

Opmerking bij Friesland: in de stukken wordt ook vrijstelling gegeven voor de mol, maar deze is niet beschermd onder de Wnb.

wettelijke belangen:														
3.10.2.a / Rnb 3.31.d	ikv RO en gebruik van gebieden	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
3.10.2.d	voorkomen onnodig lijden		x								x			
3.10.2.e / Rnb 3.31.b	ikv beheer of onderhoud landbouw of bosbouw	x	x	x	x	x	x	x		x	x	x	x	x
3.10.2.f / Rnb 3.31.a	ikv beheer of onderhoud overig	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
3.10.2.g	ikv beheer of onderhoud landschp kwaliteiten bepaald gebied	x	x	x	x		x	x		x	x	x	x	
3.10.2.i / Rnb 3.31.c	bestendig gebruik					x								x
(geldt alleen voor amfibieën) ikv bescherming wilde flora, fauna & habitats										x				

(Bron: Website Ecologica, december 2019).

- Gedragscode

Voor regulier voorkomende werkzaamheden en ruimtelijke ontwikkeling kan een vrijstelling van de verbodsbepalingen mogelijk zijn als u handelt conform een goedgekeurde gedragscode. Het kan gaan om handelingen in het kader van bestendig beheer of onderhoud, bestendig gebruik en ruimtelijke ontwikkeling of inrichting. Zo is het onder de Wet natuurbescherming mogelijk om via een gedragscode Europees beschermde vogel- en andere diersoorten vrij te stellen bij ruimtelijke ontwikkeling en inrichting, mits er sprake is van een bij respectievelijk Vogelrichtlijn of Habitatrichtlijn genoemd belang. In een gedragscode is beschreven hoe zorgvuldig gewerkt wordt opdat schade aan beschermde dieren en planten wordt voorkomen of tot een minimum beperkt.

Gedragscodes zijn bedoeld voor organisaties die in hun reguliere taken of activiteiten regelmatig met de wet te maken hebben. Elke sector kan een gedragscode opstellen en laten goedkeuren. Wanneer een gedragscode is goedgekeurd, kan eenieder die aantoonbaar in overeenstemming met de betreffende gedragscode handelt, zonder ontheffing de handelingen verrichten. Er kan gecontroleerd worden of er gehandeld wordt volgens de gedragscode. Dat dient aangetoond te worden; de bewijslast dat er correct wordt gehandeld ligt bij de initiatiefnemer.

Gedragscodes worden goedgekeurd door de Minister van EZ, in overleg met de provincies. De goedkeuring geldt voor een periode van maximaal vijf jaar.

- Ecologisch onderzoek laten uitvoeren

Voordat de beoogde ingreep kan plaatsvinden dient inzichtelijk gemaakt te zijn dat er door de ingreep geen overtreding zal plaatsvinden van de Wet natuurbescherming.

Meestal wordt eerst een zogenaamde quickscan (natuurtoets) flora en fauna uitgevoerd. Uit dit onderzoek dient naar voren te komen of er vervolgstappen genomen dienen te worden. De vervolgstappen kunnen bestaan uit een nader onderzoek, het nemen van mitigerende maatregelen en/ of het aanvragen van een ontheffing.

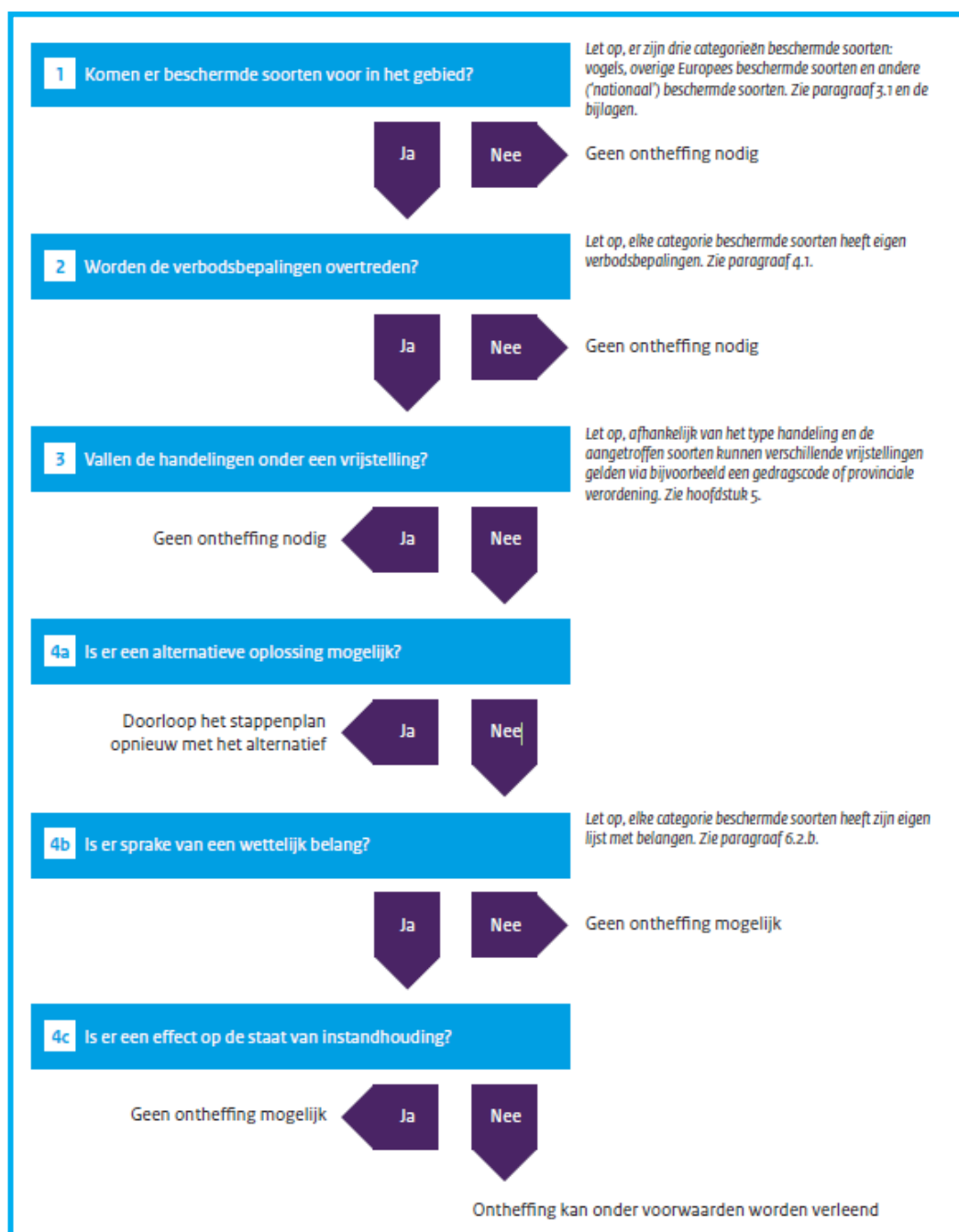
De bepalingen van de Wet natuurbescherming zijn alleen van toepassing als op of rondom de locatie waar de werkzaamheden gaan plaatsvinden beschermde planten en/of dieren voorkomen of als zich daar hun nesten, voortplantingsplaatsen of rustplaatsen bevinden. Het plangebied is het gebied waar de daadwerkelijke handeling wordt uitgevoerd. Afhankelijk van de kenmerken van de activiteit kunnen storende factoren ook optreden buiten het plangebied. Denk aan verstoring door geluid, waardoor bijvoorbeeld het verbod om soorten opzettelijk te verstoren wordt overtreden.

Hoe groot het onderzoeksgebied is hangt dan ook af van de invloedssfeer van de werkzaamheden. Het onderzoeksgebied is vaak groter dan het plangebied.

Andere leefgebieden van een diersoort, zoals foerageergebieden of vaste vliegroutes, worden volgens de uitleg van het Guidance document niet beschermd, tenzij deze samenvallen met de voortplantings- of rustplaatsen. Jurisprudentie maakt echter duidelijk dat in het geval van Habitatrichtlijnsoorten het zodanig verstoren van vaste vliegroutes en/of beschadigen van foerageergebied dat de soort om die reden deze vaste voortplantings- of rustplaatsen (die buiten het plangebied zijn gelegen) zal verlaten, wel onder het verbod van de Habitatrichtlijn valt).

De redenering hierbij is dat bij een dergelijke verstoring de ecologische functionaliteit van de voortplantings- of rustplaatsen niet meer gegarandeerd is. In deze gevallen is dan ook artikel 3.5 van de Wet natuurbescherming van toepassing.

Het ministerie van Economische Zaken heeft een stappenschema opgesteld die door initiatiefnemers doorlopen dient te worden.

Bron: Brochure Soortenbescherming bij ruimtelijke ingrepen, ministerie EZ, versie 1.3 december 2016).

Natura2000 (gebiedsbescherming)

Gebieden die bescherming genieten zijn Natura2000-gebieden (Vogelrichtlijn- en Habitatrichtlijngebieden).

Handelingen binnen beschermde gebieden die de wezenlijke kenmerken van het gebied aantasten, zijn in principe verboden en worden slechts onder strikte voorwaarden toegestaan. Bij ruimtelijke ingrepen in de nabije omgeving van de beschermde gebieden moet worden bepaald in hoeverre de externe werking van de ingreep een effect heeft op het beschermde gebied. Indien er negatieve effecten te verwachten zijn, bijvoorbeeld door een toename van stikstofdepositie, dient er een vervolgonderzoek plaats te vinden. Mogelijk dient er een vergunning Wnb aangevraagd te worden.

Houtopstanden

De bescherming van houtopstanden is geregeld in hoofdstuk 4 van de Wet natuurbescherming.

Het is verboden houtopstanden geheel of gedeeltelijk te vellen of te doen vellen, zonder voorafgaande melding bij de provincie. Een houtopstand is hierbij gedefinieerd als een eenheid van bomen of struiken met een oppervlakte van ten minste 1.000 vierkante meter of een rijbeplanting die meer dan 20 bomen omvat. De wet schrijft verder voor dat wanneer een houtopstand geheel of gedeeltelijk is geveld, de grond binnen drie jaar moet worden herbeplant.

Bovenstaande bescherming geldt niet voor alle houtopstanden. De regels zijn niet van toepassing op houtopstanden op erven of in tuinen, op fruitbomen, op windschermen om boomgaarden, op naaldbomen bedoeld om te dienen als kerstbomen, op kweekgoed, op bepaalde beplantingen van wilgen of populieren, op bepaalde beplantingen bedoeld voor de productie van houtige biomassa en op houtopstanden binnen de, bij besluit van de gemeenteraad, vastgelegde grenzen van de bebouwde kom. Ook voor het dunnen van een houtopstand gelden de regels niet.

De provincie kan regels stellen ten aanzien van de meldingsplicht en de plicht tot herbeplanting. Ook kan de provincie een ontheffing verlenen ten behoeve van herbeplanting op andere grond. Verder kan de provincie ontheffing verlenen en kan de provincie bij verordening vrijstelling verlenen van zowel de meldingsplicht als de plicht tot herbeplanting.

Nationaal Natuur Netwerk/ Natuurnetwerk Nederland (NNN)

De bescherming van het Nationaal Natuurnetwerk/ Natuurnetwerk Nederland (NNN, de voormalige EHS) komt voort uit de Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte. Het netwerk kan in verschillende provincie andere benamingen hebben, zo heet de NNN in provincie Gelderland het Gelders Natuurnetwerk (GNN) en in Noord-Brabant het Natuurnetwerk Brabant.

Dit NNN is een netwerk van gebieden in Nederland waar de natuur voorrang heeft. Het netwerk helpt voorkomen dat planten en dieren in geïsoleerde gebieden uitsterven en dat natuurgebieden hun waarde verliezen. Het NNN kan worden gezien als de ruggengraat van de Nederlandse natuur.

In het NNN liggen: bestaande natuurgebieden (waaronder Natura2000, gebieden waar nieuwe natuur aangelegd wordt, landbouwgebieden (beheerd volgens agrarisch natuurbeheer) en ruim 6 miljoen hectare grote wateren: meren, rivieren, de kustzone van de Noordzee en de Waddenzee.

In het netwerk geldt voor nieuwe ontwikkelingen het 'nee, tenzij'-principe. Ruimtelijke ingrepen zijn niet toegestaan, tenzij er geen alternatieven zijn. Ook moeten de

ontwikkelingen een groot openbaar belang hebben. De schadelijke effecten van de activiteit op de natuur moeten bovendien worden gemitigeerd. De kernkwaliteiten en omgevingscondities vormen het toetsingskader. De initiatiefnemer dient onderzoek te doen naar eventuele significant negatieve effecten die een activiteit kan hebben op het NNN.

Overige natuurgebieden

Buiten de bescherming van de Wet natuurbescherming en het NNN bevinden zich ook natuurgebieden beschermd middels provinciaal beleid, veelal beschreven in Omgevingsplannen of Streekplannen. In dit provinciale beleid is de bescherming van bijvoorbeeld ganzenfoerageergebied en weidevogelgebied uitgewerkt.

Rode Lijst

Rode Lijst soorten zijn soorten die zijn opgenomen op officiële, door het parlement bekrachtigde en in de Staatscourant gepubliceerde, lijsten van soorten die gevoelig of kwetsbaar zijn of zelfs direct in hun voortbestaan bedreigd worden. De bedreigde dier- en plantensoorten op de Rode Lijsten hebben geen juridische status, tenzij ze ook in de wet zijn opgenomen.

De aanwijzing van nationale soorten is mede gebaseerd op de status die de soorten in de rode lijsten hadden ten tijde van het opstellen van de Wnb.

BIJLAGE 2

LIJSTEN BESCHERMDE SOORTEN

Soorten beschermd onder paragraaf 3.2 van de
Wet natuurbescherming (artikel 3.5 en 3.8)

Nederlandse naam Latijnse naam

Planten (4)

Drijvende water- weegbree	Luronium natans
Groenknolorchis	Liparis loeselii
Kruidpend moerasscherm	Aplium repens
Zomerschroeforchis	Spiranthes aestivalis

Zoogdieren terrestisch (8)

Bever	Castor fiber
Hamster	Cricetus cricetus
Hazelmuis	Muscardinus avellanarius
Eurazische lynx	Lynx lynx
Noordse woelmuis	Microtus oeconomus
Otter	Lutra lutra
Wilde kat	Felis silvestris
Wolf *)	Canis lupus

Vleermuizen (22)

Bechsteins vleermuis	Myotis bechsteinii
Bosvleermuis	Nyctalus leisleri
Brandts vleermuis	Myotis brandtii
Pranjesaart	Myotis nattereri
Gewone baardvleermuis	Myotis mystacinus ssp. mystacinus
Gewone dwerg- vleermuis	Pipistrellus pipistrellus
Gewone grootoor- vleermuis	Plecotus auritus
Grijze grootoor- vleermuis	Plecotus auritus
Grote hoefijzerneus	Rhinolophus ferrum- equinum
Grote rosse vleermuis	Nyctalus lasiopterus
Ingekorven vleermuis	Myotis emarginatus
Kleine dwerg- vleermuis	Pipistrellus pygmaeus
Kleine hoefijzerneus	Rhinolophus hipposideros
Laatzvleer	Eptesicus serotinus
Meervleermuis	Myotis dasycneme
Mopsvleermuis	Barbastella barbastellus
Noordse vleermuis	Eptesicus nilssonii
Rosse vleermuis	Nyctalus noctula
Ruige dwerg- vleermuis	Pipistrellus nathusii
Tweekleurige vleermuis	Vespertilio murinus
Vale vleermuis	Myotis myotis
Watervleermuis	Myotis daubentonii

Zoogdieren marien (5)

Bruinvos	Phocoena phocoena
Gewone dolfin	Delphinus delphis
Tuimelaar	Tursiops truncatus
Witflankdolfijn	Lagenorhynchus acutus
Witsnuitdolfijn	Lagenorhynchus alibonatus

Vissen (2)

Houting	Coregonus oxyrinchus
Steur	Acipenser sturio

Amfibieën (8)

Boomkikker	Hyla arborea
Geelbuikvuurpad	Bombina variegata
Hefkikker	Rana arvalis
Kamsalamander	Triturus cristatus
Knofookpad	Pelobates fuscus
Poelkikker	Rana lessonae
Rugstreeppad	Bufo calamita
Vroedmeesterpad	Alytes obstetricans

Reptielen (3)

Gladde slang	Coronella austriaca
Muurhagedis	Podarcis muralis
Zandhagedis	Lacerta agilis

Vlinders (7)

Donker pimpernel- blauwje	Maculinea nausithous
Groe vuurvlinder	Lycaena dispar
Moerasparelmoer- vlinder *)	Euphydryas aurinia
Pimpernelblauwje	Maculinea teleius
Teuntsbloempijl- staart	Proserpinus proserpina
Tijmblauwje *)	Maculinea arion
Zilverstreephooft- beestje *)	Coenonympha hero

Libellen (8)

Bronslibel *)	Oxygaster curditi
Gaffellibel	Ophiogomphus cecilia
Gevlekte witsnuit- libel	Leucorrhinia pectoralis
Groene glazenmaker	Aeshna viridis
Noordse winter- juffer *)	Sympecma paedisca
Ooseltjke witsnuit- libel *)	Leucorrhinia albifrons
Rivierrombout	Gomphus flavipes
Sterltjke witsnuitlibel	Leucorrhinia caudalis

Kevers (5)

Brede geelrandwater- roofkever	Dytiscus latidiscus
Gestreepde water- roofkever	Graphoderus bilineatus
Heldenbok	Cerambyx cerdo
Juchleerkever	Osmoderma eremita
Vermiljoenkever	Cucujus cinnabarinus

Overige soorten (2)

Bataafse stroom- mossel	Unio crassus
Platte schijfhoren	Anisus vorticulus

*) Soorten verdwenen uit Nederland maar die
toch beschermd zijn op grond van artikel 3.5 en
3.8 omdat er een gerede kans op terugkeer bestaat

Soorten beschermd onder paragraaf 3.3 van de
Wet natuurbescherming (artikel 3.10 en 3.11)

Nederlandse naam Latijnse naam

Planten (76)

Akkerboerbloem *)	<i>Ranunculus arvensis</i>
Akkerdoornzaad *)	<i>Torilis arvensis</i>
Akkerogenroost *)	<i>Odonthus vernus vernus</i>
Bekliende ogenroost *)	<i>Euphrasia rosakoviana</i>
Berggarnander *)	<i>Teucrium montanum</i>
Bergnachtorchis *)	<i>Platanthera chlorantha</i>
Blaasvaren	<i>Cystopteris fragilis</i>
Blauw guichelheil *)	<i>Anagallis arvensis foemina</i>
Bokkenorchis *)	<i>Himantoglossum hircinum</i>
Bosboerbloem *)	<i>Ranunculus pol. nemorosus</i>
Bosdravik *)	<i>Bromopsis r. benekenti</i>
Brave hendrik *)	<i>Chenopodium bonus- henricus</i>
Brede wolfsmelk *)	<i>Euphorbia platyphyllos</i>
Breed wollegras *)	<i>Eriophorum latifolium</i>
Bruinrode wespenorchis	<i>Epipactis atrorubens</i>
Dennenorchis *)	<i>Goodyera repens</i>
Dreps *)	<i>Bromus secalinus</i>
Echte garnander *)	<i>Teucrium cham. germanicum</i>
Franjegendaan	<i>Genclanella ciliata</i>
Geelgroene wespenorchis *)	<i>Epipactis muelleri</i>
Geplooid	<i>Alchemilla subcrenata</i>
vrouwenmaniet *)	
Geande veldsla *)	<i>Valerianella dentata</i>
Gevlekt zonneroosje *)	<i>Tuberaria guttata</i>
Glad biggenkruid *)	<i>Hypochaeris glabra</i>
Gladde zegge *)	<i>Carex laevigata</i>
Groene nachtorchis	<i>Coeloglossum viride</i>
Groensteel *)	<i>Asplenium viride</i>
Groot spiegelklokje *)	<i>Legousia speculum- venetis</i>
Grote bosaardbet *)	<i>Fragaria moschata</i>
Grote leeuwenklauw *)	<i>Aphanes arvensis</i>
Honingorchis	<i>Hermidium monorchis</i>
Kalkboerbloem *)	<i>Ranunculus polyanthenos ssp. polyanthenoides</i>
Kalkkruip *)	<i>Centaurea calcitrapa</i>
Karchutseranjer *)	<i>Dianthus carthusianorum</i>
Karwijnselie *)	<i>Lithium carvifolia</i>
Kleinere ereprijs *)	<i>Veronica verna</i>
Kleinere Schorseneer *)	<i>Scorzonera humilis</i>
Kleinere wolfsmelk *)	<i>Euphorbia exigua</i>
Kluwenklokje	<i>Campanula glomerata</i>
Knollathyrus *)	<i>Lathyrus latifolius</i>
Knolspirea *)	<i>Filipendula vulgaris</i>
Korensla *)	<i>Amorpha minima</i>
Kranskarwij *)	<i>Carum verticillatum</i>
Kruipdijm *)	<i>Thymus praecox</i>
Lange zonnedaauw	<i>Drosera longifolia</i>
Liggende ereprijs *)	<i>Veronica prostrata</i>
Moerasgarnander *)	<i>Teucrium scordium</i>
Muurbloem	<i>Erysimum cheiri</i>
Naakte lathyrus *)	<i>Lathyrus aphaca</i>
Naaldenkervel *)	<i>Scandix peccen-veneris</i>
Pijlscheefkelk	<i>Arabis h. sagittata</i>
Roggelelie *)	<i>Lilium bulbiferum croceum</i>
Rood peperboomje *)	<i>Daphne mezereum</i>
Rozenkransje *)	<i>Anemone nemorosa</i>
Ruw parelzaad *)	<i>Lithospermum arvense</i>
Stofzaad *)	<i>Monotropa hypopitys</i>
Scherpkruis *)	<i>Asperugo procumbens</i>
Schubvaren	<i>Cesera officinarum</i>
Schubzegge *)	<i>Carex leptocarpa</i>

Smalle raai *)	<i>Galeopsis angustifolia</i>
Spijs havigskruis *)	<i>Hieracium lacucella</i>
Steenbraam *)	<i>Rubus saxatilis</i>
Stijve wolfsmelk *)	<i>Euphorbia sericea</i>
Tengere distel *)	<i>Carduus tenuiflorus</i>
Tengere veldmuur *)	<i>Minuartia hybrida</i>
Trosgarnander *)	<i>Teucrium botrys</i>
Veenbloembies *)	<i>Scheuchzeria palustris</i>
Vliegenorchis	<i>Ophrys insectifera</i>
Vroege ereprijs *)	<i>Veronica praecox</i>
Wilde averuit *)	<i>Anemone c. campestris</i>
Wilde ridderspoor *)	<i>Consolida regalis</i>
Wilde weide *)	<i>Melampyrum arvense</i>
Wolfskers *)	<i>Atropa bella-donna</i>
Zandwolfsmelk *)	<i>Euphorbia seguieriana</i>
Zinkvoolleje	<i>Viola lutea calamitaria</i>
Zweedse kornoelje *)	<i>Cornus suecica</i>

Zoogdieren terrestisch (31)

Aardmuis	<i>Microtus agrestis</i>
Boommarter	<i>Maris maris</i>
Bosmuis	<i>Apodemus sylvaticus</i>
Bunzing	<i>Mus musculus</i>
Damhert	<i>Dama dama</i>
Das	<i>Meles meles</i>
Dwergmuis	<i>Microtus minutus</i>
Dwergspitsmuis	<i>Sorex minutus</i>
Edelhert	<i>Cervus elaphus</i>
Eekhoorn	<i>Sciurus vulgaris</i>
Egel	<i>Erinaceus europaeus</i>
Elkermuis	<i>Elomys quercinus</i>
Gewone bosspitsmuis	<i>Sorex araneus</i>
Grote bosmuis	<i>Apodemus flavicollis</i>
Haas	<i>Lepus europaeus</i>
Hermeltijn	<i>Mus musculus</i>
Hutspitsmuis	<i>Crocodylus russula</i>
Konijn	<i>Oryctolagus cuniculus</i>
Molmuis *)	<i>Arvicola scherman</i>
Ondergrondse woelmuis	<i>Microtus subterraneus</i>
Ree	<i>Capreolus capreolus</i>
Rosse woelmuis	<i>Clethrionomys glareolus</i>
Steenarter	<i>Maris maris</i>
Tweekleurige bosspitsmuis	<i>Sorex coronatus</i>
Veldmuis	<i>Microtus arvalis</i>
Veldspitsmuis	<i>Crocodyrus leucodon</i>
Vos	<i>Vulpes vulpes</i>
Waterspitsmuis	<i>Neomys fodiens</i>
Wezel	<i>Mus musculus</i>
Wild zwijn	<i>Sus scrofa</i>
Woelrat	<i>Arvicola terrestris</i>

Zoogdieren marien (2)

Gewone zeehond	<i>Phoca vitulina</i>
Grijze zeehond	<i>Halichoerus grypus</i>

Amfibieën (8)

Alpenwater- salamander	<i>Triturus alpestris</i>
Bruine kikker	<i>Rana temporaria</i>
Gewone pad	<i>Bufo bufo</i>
Kleinere water- salamander	<i>Triturus vulgaris</i>
Meerkikker	<i>Rana ridibunda</i>
Middelse groene kikker	<i>Rana klepton esculenta</i>
Vinpoetsalamander	<i>Triturus helveticus</i>
Vuursalamander	<i>Salamandra salamandra</i>

Reptielen (4)

Adder	<i>Vipera berus</i>
-------	---------------------

Hazelworm	<i>Anguis fragilis</i>
Levendbarende hagedis	<i>Lacerta vivipara</i>
Ringslang	<i>Natrix natrix</i>

Vissen (6)

Beekdonderpad	<i>Cottus rhenanus</i>
Beekprijs	<i>Lamprologus planeri</i>
Elrits	<i>Phoxinus phoxinus</i>
Gestippelde alver	<i>Alburnoides bipunctatus</i>
Grote modderkruiper	<i>Misgurnus fossilis</i>
Kwabaal *)	<i>Lota lota</i>

Vlinders (20)

Aardbeenvlinder *)	<i>Pieris malvae</i>
Bosparelmoe- vlinder *)	<i>Melitaea athalia</i>
Bruin dikkopje	<i>Erynnis iages</i>
Bruine erfenpage *)	<i>Sagittaria ilicis</i>
Dulparelmoe- vlinder *)	<i>Argynnis niobe</i>
Gentiaanblauwje *)	<i>Maculinea alcon</i>
Grote parelmoe- vlinder *)	<i>Argynnis aglaja</i>
Grote vos *)	<i>Nymphalis polychloros</i>
Grote weerschijn- vlinder *)	<i>Apatura iris</i>
Iepenpage	<i>Sagittaria w-album</i>
Kleinere hevlinder *)	<i>Hipparchia satulius</i>
Kleinere Ijsvogel- vlinder *)	<i>Limenitis camilla</i>
Kommavvlinder *)	<i>Hesperia comma</i>
Sleedoornpage *)	<i>Thecla betulae</i>
Spiegeldikkopje *)	<i>Heuroperus morpheus</i>
Veenbesblauwje *)	<i>Plebeus opule</i>
Veenbesparelmoe- vlinder	<i>Boloria aquilonaris</i>
Veenhoofbeesje	<i>Coenonympha tullia</i>
Veldparelmoe- vlinder	<i>Melitaea cinxia</i>
Zilveren maan *)	<i>Boloria selene</i>

Libellen (8)

Beekrombout *)	<i>Gomphus vulgatissimus</i>
Bosbeekjuffer *)	<i>Calopteryx virgo</i>
Donkere waterjuffer *)	<i>Coenagrion armatum</i>
Gevlekte glanslibel *)	<i>Somatochlora flavomaculata</i>
Gewone bronlibel *)	<i>Cordulegaster boltonii</i>
Hoogveenglanslibel *)	<i>Somatochlora arcata</i>
Kempense	<i>Sympteryx</i>
Heidelibbel *)	<i>depresiusculum</i>
Speerwaterjuffer *)	<i>Coenagrion hastulatum</i>

Kevers (1)

Vliegende hert	<i>Lucanus cervus</i>
----------------	-----------------------

Overige soorten (1)

Europese rivierkreeft	<i>Asiacus asiaticus</i>
-----------------------	--------------------------

*) soort die geen wettelijke bescherming had
onder de Flora- en faunawet

BIJLAGE 3

JAARROND BESCHERMDE NESTEN IN OVERIJSEL

Mogelijk dat in de loop der tijd per provincie de lijst met jaarrond beschermde nesten wordt aangepast. Voor een actuele stand van zaken dient altijd de stand van zaken in de desbetreffende provincie bekeken te worden.

#	Nederlandse naam	Wetenschappelijke naam	Categorie
1	Boerenwaluw	<i>Hirundo rustica</i>	3
2	Boomvalk	<i>Falco subbuteo</i>	4
3	Bosuil	<i>Strix aluco</i>	3
4	Buizerd	<i>Buteo buteo</i>	4
5	Gierzwaluw	<i>Apus apus</i>	2
6	Grote gele kwikstaart	<i>Motacilla cinerea</i>	3
7	Havik	<i>Accipiter gentilis</i>	4
8	Huisemus	<i>Passer domesticus</i>	2
9	Huiszwaluw	<i>Delichon urbicum</i>	2
10	Kerkuil	<i>Tyto alba</i>	3
11	Oehoe	<i>Bubo bubo</i>	3
12	Ooievaar	<i>Ciconia ciconia</i>	3
13	Raaf	<i>Corvus corax</i>	4
14	Ransuil	<i>Asio otus</i>	4
15	Roek	<i>Corvus frugilegus</i>	2
16	Slechtvalk	<i>Falco peregrinus</i>	3
17	Sperwer	<i>Accipiter nisus</i>	4
18	Steenuil	<i>Athena noctua</i>	1
19	Torenvalk	<i>Falco tinnunculus</i>	4
20	Wespendief	<i>Pernis apivorus</i>	4
21	Zeearend	<i>Haliaeetus albicilla</i>	4
22	Zwarte specht	<i>Dryocopus martius</i>	3
23	Zwarte wouw	<i>Milvus migrans</i>	4
24	Blauwe reiger	<i>Ardea cinerea</i>	5
25	Bonte vliegenvanger	<i>Ficedula hypoleuca</i>	5
26	Boomklever	<i>Sitta europaea</i>	5
27	Boomkruiper	<i>Certhia brachydactyla</i>	5
28	Draaihals	<i>Jynx torquilla</i>	5
29	Gekraagde roodstaart	<i>Phoenicurus phoenicurus</i>	5
30	Glanskop	<i>Parus palustris</i>	5
31	Grauwe vliegenvanger	<i>Muscicapa striata</i>	5
32	Groene specht	<i>Picus viridis</i>	5
33	Grote bonte specht	<i>Dendrocopos major</i>	5
34	Grutto	<i>Limosa limosa</i>	5
35	IJsvogel	<i>Alcedo atthis</i>	5
36	Kleine bonte specht	<i>Dryobates minor</i>	5
37	Kortsnavelboomkruiper	<i>Certhia familiaris macrodactyla</i>	5
38	Middelste bonte specht	<i>Dendrocoptes medius</i>	5
39	Oeverzwaluw	<i>Riparia riparia</i>	5
40	Ringmus	<i>Passer montanus</i>	5
41	Spreeuw	<i>Sturnus vulgaris</i>	5
42	Tapuit	<i>Oenanthe oenanthe</i>	5
43	Tureluur	<i>Tringa totanus</i>	5
44	Veldleeuwerik	<i>Alauda arvensis</i>	5
45	Wulp	<i>Numenius arquata</i>	5
46	Zomertortel	<i>Streptopelia turtur</i>	5
47	Zwarte mees	<i>Parus ater</i>	5
48	Zwarte roodstaart	<i>Phoenicurus ochruros</i>	5

Cat. 1: Nesten die gedurende het broedseizoen in gebruik zijn als nest en buiten het broedseizoen in gebruik zijn als vaste rust- en verblijfplaats

Cat. 2: Nesten van koloniebroeders die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast zijn of afhankelijk van bebouwing of biotoop. De (fysieke) voorwaarden voor de nestplaats zijn vaak zeer specifiek en limitatief beschikbaar

Cat. 3: Nesten van vogels, zijnde geen koloniebroeders, die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast zijn of afhankelijk van bebouwing. De (fysieke) voorwaarden voor de nestplaats zijn vaak zeer specifiek en limitatief beschikbaar

Cat. 4: Vogels die jaar in jaar uit gebruik maken van hetzelfde nest en die zelf niet of nauwelijks in staat zijn een nest te bouwen

Cat. 5: Nesten van vogels die weliswaar vaak terugkeren naar de plaats waar zij het jaar daarvoor hebben gebroed of de directe omgeving daarvan, maar die wel over voldoende flexibiliteit beschikken om, als de broedplaats verloren is gegaan, zich elders te vestigen

Deze lijst met vogelsoorten maakt onderdeel uit van de beleidsregel Natuur Overijssel 2019. Kijk voor nadere informatie in de handreiking "Soortenbescherming in Overijssel; Handreiking voor het aanvragen van een ontheffing" op de website <http://www.overijssel.nl/loket/vergunning/milieu-natuur/wet-3/>

BIJLAGE 4

LITERATUURLIJST

Broekhuizen, S e.a., Atlas van de Nederlandse zoogdieren, uitgeverij KNNV, Utrecht, 1992
Diepenbeek A, Twisk P, Veldgids diersporen, KNNV, Zeist 2013
IKC Natuurbeheer, Handboek natuurdoeltypen in Nederland, uitgeverij Judels&Brinkman, Delft, 1995
Meesters, G, Natuuratlas van Nederland, uitgeverij Icob b.v. Alphen aan den Rijn, 2001
Olsen L-H, Dier & spoor, KNNV uitgeverij, 2012
Ravon, De amfibieën en reptielen van Nederland, 2009
Sovon Vogelonderzoek Nederland, Atlas van de Nederlandse Broedvogels, uitgeverij KNNV, Utrecht, 2002
Vogelbescherming Nederland, Topografische Inventarisatieatlas voor flora en fauna van Nederland, Zeist, 2003.

Provincie Overijssel, Soortenbescherming in Overijssel, Handreiking voor het aanvragen van een ontheffing, november 2019

Provincie Overijssel, Brochure Soortenbescherming in Overijssel Bunzing, egel, hermelijn en wezel, november 2019.

www.geo.overijssel.nl
www.natura2000.nl
www.nederlandsesoorten.nl
www.ravon.nl
www.synbiosys.alterra.nl
www.sovon.nl
www.vleermuizenindestad.nl
www.vogelbescherming.nl
www.vogelvisie.nl
www.zoogdiervereniging.nl